DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 10. decembra 1966

Št. 48, leto XXII

Danes: **POSEBNA IZDAJA DE V NOVEM MESTU!**

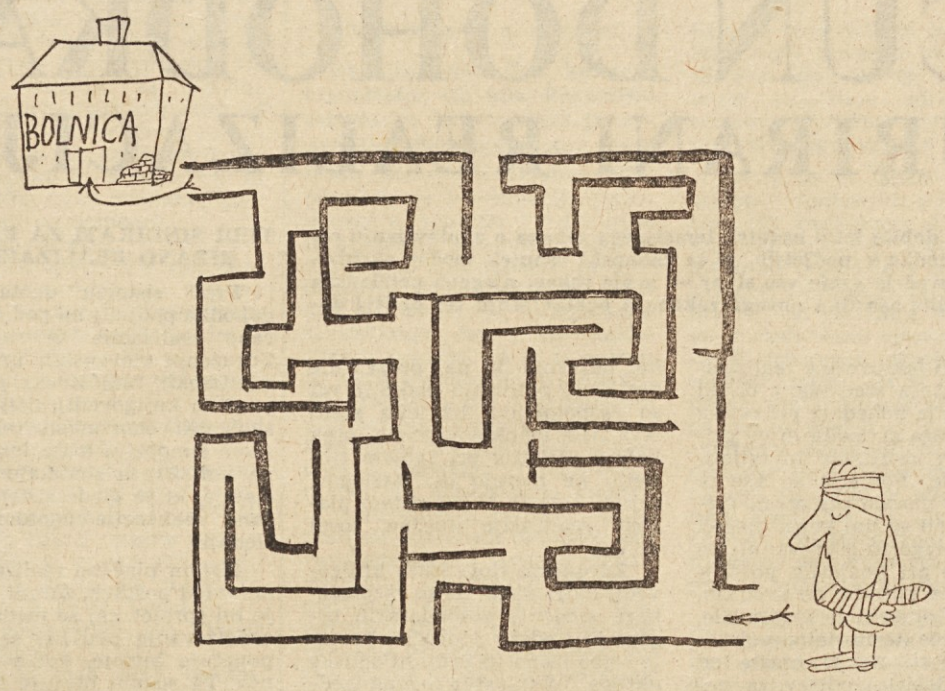

Ta uganka ne bi bila nič posebnega — če bolnik ne bi bil socialno zavarovan

Karikatura: ANDREJ NOVAK

PLENUM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

SKLEPI V DVEH LETIH NEREALIZIRANI

Gradivo, ki so ga sindikati dali udeležencem plenuma, je skupek priporočil, sklepov in stališč, sprejetih v razdobju zadnjih dveh let o tem, da bi vse, kar lahko damo pod skupni imenovalec »zdravstveno varstvo«, krenilo naprej. V zajetnem svežnju papirja, popisanega z »naj« in »morajo«, so po kronološkem redu zasedanj razvrščeni republiški organi — samoupravni, strokovni in upravni — ki se, ali pa bi se morali ukvarjati z zdravstvenim varstvom in so v ta namen tudi sprejemali sklepe, priporočila itd. Bilanca dveletnih sestankov, posvetovanj, mnenj, stališč in sklepov je vse prej kot ugodna. Osnovna ugotovitev udeležencev plenuma je, da so zaključki in iz njih izvirajoče naloge, ki so jih sprejeli sindikati v letu 1964 ter večkrat ponovili v naslednjih dveh letih, še vedno aktualni, ker niso bili realizirani.

Pred dvema letoma so bili iz vseh zornih kotov osvetljeni »Osnovni problemi v zdravstvu« in zaključki ter sklepi so dajali upanje, da bo gordijski vozel v kratkem presekan. Od takrat pa do danes se je še bolj zavozlal in prognoza za naslednje leto ni rožnata. **Kajti zopet obravnavamo materialne posledice — deficite v skladih — namesto, da bi se lotili urejevanja bistvenih sistemskih vprašanj, ki so edino realno zagotovilo usklajene potrošnje socialnega zavarovanja z gospodarskimi možnostmi skupnosti.**

SO UPRAVNI STROKOVNI ORGANI IZPOLNILI NALOGE?

Zdravstveni delavci so v razpravi na plenumu po vrsti ugotavljali, da vlada v organizaciji zdravstvene službe v večji meri stihija, da ni enotnega strokovnega načrtovanja te dejavnosti ter funkcionalne povezanosti, da je financiranje zdravstva bolj proračunsko kot kdajkoli poprej, da nimajo standardov in normativov, da ni primerljivih podatkov, enotne strokovne dokumentacije itd. Načenjali so probleme, ki jih ponavljajo že leta, obenem z zahtevami, naj strokovne osnove dajo strokovni, zlasti republiški organi. Vsega tega še zdravstveni delavci »na terenu« nimajo, čeprav bi sklepe o nujnosti razreševanja teh osnovnih problemov v zadnjih letih težko prešteli. Saj jih je samo republiški socialni zdravstveni zbor sprejemal na vsakem zasedanju, ko je razpravljal o posameznih problemih in o kompleksnih nalogah.

Naj navedemo še nekatere druge. Eden od sklepov s **posvetovanja predstavnikov bolnišnic o uvajanju novega sistema za**

(Nadaljevanje na 3. strani)

Odgovornost

Vprašanje odgovornosti za razne odločitve, predvsem gospodarske in politične, je izredno važno za vsako družbo. To velja tudi za našo skupnost, kaže pa, da mu doslej nismo posvetili zadosti pozornosti.

O tem vprašanju razpravljamo še zlasti mnogo v zadnjem času, včasih tudi s prizvokom lova na čarovnice, ki ga vsekakor velja odkloniti. Ni pa zaradi tega treba odkloniti tudi iskanja odgovorov, kako urediti različna vprašanja v zvezi z odgovornostjo, saj je menda jasno, da v organizirani družbi ne morejo odgovarjati vsi za vse, temveč da lahko vsak odgovarja samo za tisto, kar dela in za kar je pristojen, da dela.

Za primer vzemimo podjetje, ki se je znašlo v težavah zaradi slabo planiranih investicij. Lahko seveda ugotovimo, kdo v podjetju pa tudi izven podjetja je botroval tem zgrešenim investicijam. Toda tudi če to ugotovimo, ne bomo veliko dosegli. Povzročiteljev škode ne bomo mogli ustrezno »nagraditi« za tisto, kar so storili — niti materialno, navadno pa tudi ne na drug način. Navadno je tako, da se tem krivcem ne skrivi tako rekoč niti las na glavi in navadno je tako, da račun za njihove napake plača delovni kolektiv.

Delavec ne more biti odgovoren na primer za delo inženirja, ali pa za delo komercialista — tudi takrat ne, kadar v delavskem svetu glasuje za predloge, ki sta jih ta dva dala. Inženir, ali pa komercialist tudi v tem primeru edina odgovarjata za pravilnost svojih stališč, saj sta strokovnjaka na svojem področju in m o r a t a zato odgovarjati za svoje delo. In obratno: inženir, ali po komercialist nista odgovorna za tiste odločitve delavskega sveta, ki jih je le-ta sprejel kljub njunemu upozarjanju, da vodijo v slepo ulico. Če mislita, da so posledice teh odločitev lahko izredno hude in da lahko vržejo tudi na njuno delo slabo luč, imata seveda tudi pravico, da dasta odpoved.

Zdi se nam, da je nekaj podobnega tudi z odgovornostjo predstavniških teles in njihovih izvršilnih organov. Ta telesa sprejemajo svoje odločitve na osnovi dokumentacije in analiz, ki jih pripravi izvršilni organ, oziroma njegov strokovni aparat. Če to gradivo ni dobro pripravljeno, potem bodo člani predstavniškega telesa v zadregi, za kaj naj se odločijo, oziroma ali se sploh lahko za nekaj odločijo. Z druge strani pa ima seveda tudi izvršilni organ vso pravico, da brani svoja stališča, če je prepričan, da so pravilna. Po našem mnenju gre lahko v tem tako daleč — če seveda meni, da je to potrebno — da odstopi. Jasno je namreč, da bo v očeh javnosti predvsem ta organ odgovoren za posledice odločitev, ki bi se izkazale kot zgrešene in škodljive.

Vprašanje odgovornosti je zelo kompleksno vprašanje in nanj ne bomo čez noč našli pravilnega odgovora. Prav pa je, da ta odgovor iščemo, čeprav bomo tudi za to iskanje plačali manjši, ali pa večji račun.

MILAN POGAČNIK

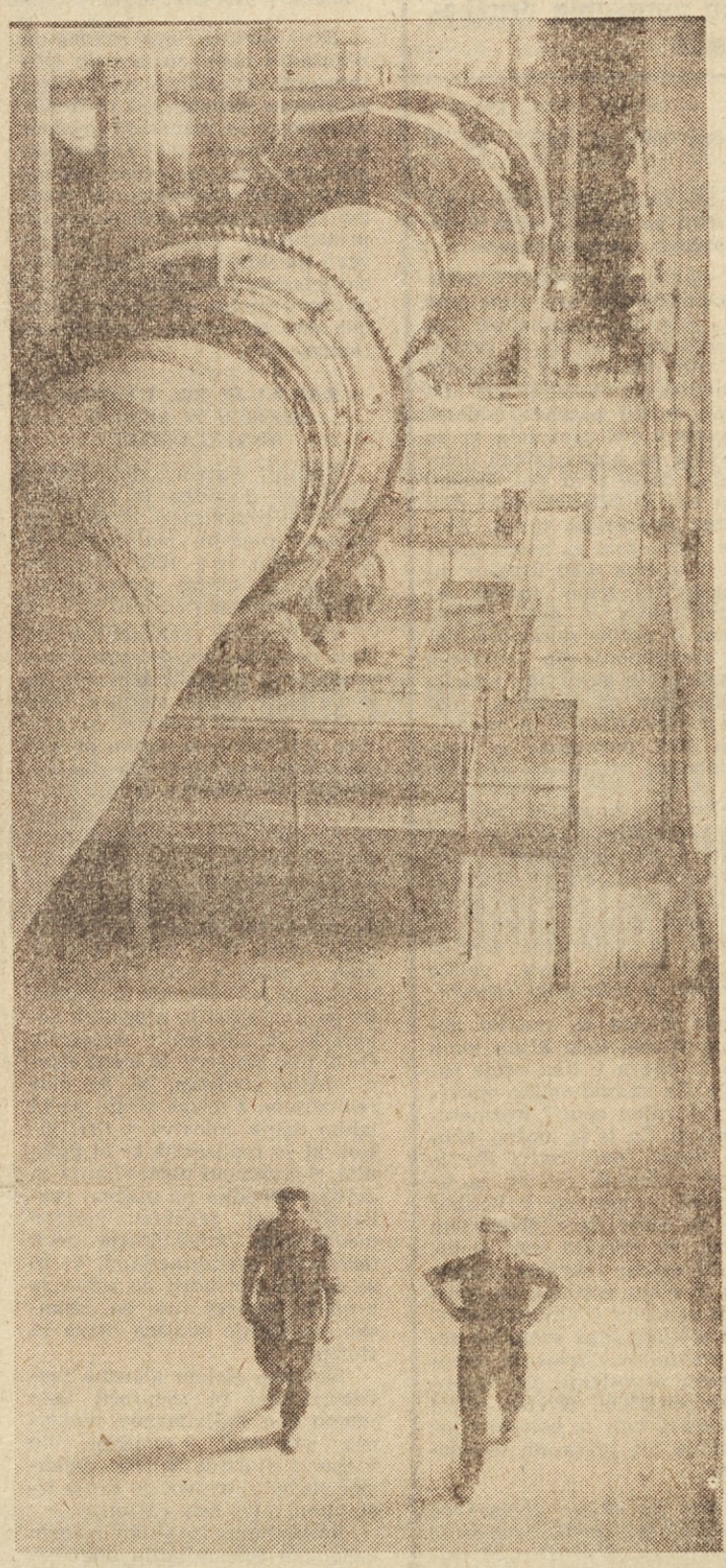

OB NEZAKONITIH POSTOPKIH ZDRUŽENJA ŽELEZNIŠKIH ŠOLSKIH IN DOMSKIH ZAVODOV

Zapozneli razgovori

Pretekli torek je sekretariat RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije povabil na razgovor predsednike sindikalnih podružnic in svetov delovnih skupnosti mariborskih in ljubljanskih železniških šol ter predstavnike samoupravnih organov in sindikata Združenega železniškega transportnega podjetja v Ljubljani. V obdobju zadnjega pol leta, ko je bil statut ZŽTP že v končni fazi oblikovanja, so namreč na sindikat prispeli trije dopisi: Železniške industrijske šole in Železniškega dijaškega doma iz Maribora in Industrijsko kovinarske šole v Ljubljani. Kolektivi teh zavodov so želeli slišati mnenje sindikata o dveh stvareh: Kaj sodi o bodočem statusu sedaj samostojnih železniških šolskih in domskih zavodov, ki naj bi postali v prihodnje delovne enote novoustanovljenega zavoda za strokovno izobraževanje pri ZŽTP? In kaj sodi sindikat sploh o statusu takega zavoda za strokovno izobraževanje?

Ni naša stvar, kakšna naj bo oblika organizacije šolskih zavodov, je uvodoma dejal tov. Marijan Jenko, in tudi ne, kakšen status bodo imeli šolski in domski zavodi v statutu ZŽTP. To poudarjam, je nadaljeval, ker se že slišijo zlonamerni glasovi, češ da se sindikat vtika v tuje pristojnosti. **Sindikat pa mora zanimati, ali so se ob uveljavljanju novega statusa doslej samostojnih zavodov spoštovale samoupravne pravice in ali je bil postopek združevanja zakonit.**

(Nadaljevanje na 5. strani)

- STR. 2: OBRAČUN DOHODKOV PO FAKTURIRANI REALIZACIJI
- STR. 3: POMOČ DELAVCEM PRI UVELJAVLJANJU PRAVIC Z DELA
- STR. 4: OB ZADNJIH DOGODKIH V ŠMARTENSKI USNJARNI
- STR. 5: VSAK DAN MED KNJIGAMI
- STR. 6—8: POSEBNA IZDAJA V NOVEM MESTU

IZ RAZGOVORA S PREDSEDNIKOM ObSS NOVO MESTO LUDVIKOM KEBETOM

KVALITETNI PREMIKI — POT DO VEČJE VELJAVE

Tovariš Ludvik Kebe, predsednik novomeških sindikatov, je nadvse prijeten sobesednik. Najprej zato, ker se zlepa ne bo izmaknil odgovoru na nobeno vprašanje; potem pa zato, ker bo vselej hotel slišati tudi »drugo stran« medalje, da bi naposled lahko mirne vesti, jasno in brez ovinkov izrazil svoje misli.

»Pred časom ste v razgovoru za naš list poudarili, da si prizadevate za čim večjo mobilizacijo članstva pri razreševanju najrazličnejših problemov našega življenja. Kako ocenjujete dosedanja prizadevanja na tem področju?«

»Najvažnejše se mi zdi, da smo dosegli dvojni kvalitetni premik. Vse manj je na primer administrativnega poslovanja v odnosu do osnovnih organizacij — sindikalnih podružnic. Namesto tega se vedno močneje uveljavljajo osebni stiki med člani našega sindikalnega sveta in sindikalnimi podružnicami; dodatno k temu pa, čeprav zelo počasi, prihaja do večje javnosti dela v samih podružnicah.

Drugo, o čemer bi rad spregovoril, pa je to, da najbrž ni področja, o katerem naši sindikati ne bi imeli svojih stališč, ki so jih kajpak — in trdil bi, da tudi uspešno — zagovarjali v praksi. Ugotovitev kot taka ni nova, vendar je novo to, kako smo prišli do takih stališč. Povedal bi, da smo pri 19 letošnjih posvetih o problematiki posameznih področij (interna zakonodaja, zaposlovanje, problemi socialnega zavarovanja in tako dalje) medse vselej povabili tudi ljudi, ki se s temi problemi v praksi ukvarjajo ali kakorkoli že srečujejo in ki jih potem tudi rešujejo. Tako smo dosegli takojšnjo konfrontacijo pogledov in stališč, tako da naše razpravljanje ni moglo izzveneti v prazno. Ker je vselej šlo za zelo konkretne zadeve oziroma področja in ob tem za naša stališča, pa smo seveda veliko lažje mobilizirali članstvo, ker smo hkrati prisluhnili njihovim problemom in takoj povedali svoje mnenje, kako naj bi posamezne zadeve razreševali v praksi. Poudaril bi rad, da se po tej poti vse bolj uresničuje naša osnovna naloga — delo za članstvo, čeprav pa smo — kar je tudi res — še zelo daleč od tega, da bi lahko bili zadovoljni s tem, kar smo že dosegli. Ljudi je namreč treba jemati takšne, kakršni so zdaj in ne kot takšne, kakršni nekoč šele bodo postali. Vsaka nestrpnost se pri tem lahko maščuje. Doseči pa moramo to, da bodo ljudje spregovorili, pa čeprav morda tudi kakšno besedo narobe povedali. Iz tega izhajajo tudi osnovne naloge sindikalnih podružnic, da namreč javno postavijo na dnevni red vse tisto, kar zanima ali prizadeva proizvajalce in o čemer govorijo med seboj potihoma ali celo za vogali, kot se temu reče.«

»Mar to pomeni, da sindikalne podružnice v delovnih organizacijah še niso našle prave vloge in pravega mesta?«

(Nadaljevanje na 6. strani)

ZDENKO ULAGA, PREDSEDNIK ObSS HRASTNIK, GOVORI ZA DE

»Ekonomske enote imajo premalo pristojnosti«

Vse delovne organizacije na območju občine Hrastnik so se obvezale, da se bodo za pet let odrekle 2,5 % od bruto osebnih dohodkov in na ta način rešile najbolj pereča vprašanja družbenega standarda

»Videl sem program dela vašega občinskega sindikalnega sveta. Je pester, zato me zanima, čemu pravzaprav dajete prednost, oziroma katero vprašanje je po vašem mnenju najpomembnejše glede na program in pa seveda na situacijo v sindikalnih podružnicah...?«

»Najmočnejša želja, ki nas spremlja pri našem delu, je vsekakor afirmacija sindikata nasploh. Gre v bistvu zato, da si pridobijo sindikalne podružnice in pa občinski sindikalni svet večjo veljavo, da bomo vsi skupaj kos svojim nalogam,« pravi Zdenko Ulaga, predsednik občinskega sindikalnega sveta Hrastnik. »No, v primerjavi z drugimi družbeno političnimi organi v občini je napravil naš občinski sindikalni svet v zadnjem času razmeroma lep korak naprej. Žal pa še vedno ne moremo biti zadovoljni z delom precejšnjega števila sindikalnih podružnic.«

»In katere so metode afirmacije sindikata?«

»Praksa kaže, da se naši ljudje še premalo čutijo upravljavce, da igrajo še vedno odločilno vlogo pri volitvah samoupravnih organov formalni kriteriji, kot so izobrazba, staž v družbeno političnih organizacijah in drugi, skratka, da je dejanska vloga samoupravnih organov v delovnih organizacijah še vedno preskromna glede na pristojnosti in dolžnosti, ki jih ti organi imajo. Sodim, da moramo nujno samoupravljanje decentralizirati. Po mojem ne sme na primer 40 članov delavskega sveta odločati v imenu celotne delovne organizacije, saj praksa kaže, da se v takih primerih pogosto križajo interesi delavskega sveta z interesi posameznih ekonomskih enot. Skratka, gre za večje pravice oziroma pristojnosti ekonomskih enot, gre za to, da bodo tudi posamezniki čutili, da sodelujejo pri kreiranju politike delovne organizacije. In če nam bo uspelo napraviti v tej smeri korak naprej, potem menim, da bomo storili nekaj pomembnega...«

»Že več let organizira vaš občinski sindikalni svet seminarje za voljene člane samoupravnih organov.«

»Res je. Dobro se namreč zavedamo, da morajo biti na teh mestih široko razgledani ljudje. Doslej smo malce preveč praktcistično reševali vprašanje izobraževanja naših vodilnih ljudi v samoupravnih organih. Poskrbeli smo sicer za seminarje, pravega efekta, vsaj takega, kakršnega smo si želeli, pa ni bilo.«

»Ste torej kako drugače poskrbeli za kvalitetnejše usposabljanje upravljavcev?«

»V dogovoru z ostalimi družbeno političnimi organizacijami smo sklenili organizirati za predsednike delavskih svetov, upravnih odborov in nekaterih pomembnejših komisij pri delavskih svetih poseben oddelek pri večerni politični šoli, ki bo kot »šola za upravljavce« deloval dva meseca in pol. Predavanja naj bi bila v obliki razgovorov enkrat na teden. Program naše »šole za samoupravljavce« zajema med drugim tudi naslednje teme: razvoj samoupravljanja v naši praksi, vsebina in oblike samoupravljanja, sprejemanje in izvajanje samoupravnih aktov kot temeljna samoupravna dejavnost, planiranje proizvodnje in organizacija dela, formiranje in delitev dohodka itd. itd.«

»Pravijo, da posveča vaš občinski sindikalni svet po eni plati veliko pozornosti počitniški in rekreativni dejavnosti zaposlenih, po drugi pa da je prav dobro poskrbel za pravno in materialno varstvo svojih ljudi. Imate veliko opravka z delovnimi spori?«

»Naša služba za pravno pomoč je mlada, toda kljub temu uživa iz dneva v dan večje zaupanje. Če imamo veliko opravka z delovnimi spori? Razmeroma precej. Če je le možno, skušamo doseči poravnavo. To je namreč najboljša rešitev za tiste, ki iščejo pravico. V kolikor pride do tožbe, je v slehernem primeru za delavca bolj slabo. Če tudi ostane moralni zmagovalec. Posebna komisija za prošnje in pritožbe v okviru občinskega sindikalnega sveta pa rešuje pravno plat delovnih odnosov vseh zaposlenih pri zasebnih delodajalcih. Seveda skrbi ta komisija tudi za potrebne intervencije pri privatnih delodajalcih.«

»Kaj pa akcija občinskega sindikalnega sveta v zvezi s srednjeročnim družbenim planom?«

»Odločili smo se, da v petih letih poskrbimo za milijardo 10 milijonov starih dinarjev in s temi sredstvi rešimo vprašanje ceste do Dola, zgradimo kopališče in osnovno šolo ter dogradimo zdravstveni dom. Kako bomo prišli do milijarde? Vse delovne organizacije na našem območju so se obvezale, da se bodo za pet let odrekle 2,5 odst. od bruto osebnih dohodkov. Vse kaže, da bo akcija uspela.«

A. U.

ZDRUŽENJE KNJIGOVODIJ SLOVENIJE JE ZA

OBRAČUN DOHODKA PO FAKTURIRANI REALIZACIJI

Ko je Združenje slovenskih knjigovodij dobilo letos osnutek temeljnega zakona o ugotavljanju celotnega dohodka in dohodka ter delitvi dohodka v podjetjih, je ta zakonski osnutek močno skritiziralo. Ni pa se omejilo samo na kritiko, temveč je vzelo vso stvar »v svoje roke«: njegova petčlanska strokovna komisija je izdelala celotno besedilo osnutka novega zakona o ugotavljanju ter delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Svoj osnutek tega zakona je združenje nedavno poslalo slovenskim zveznim poslancem, zveznemu sekretariatu za finance, zvezni in republiški gospodarski zbornici itd. Čeprav je zelo verjetno, da zvezna skupščina ne bo o tem novem zakonu razpravljala pred pomladjo prihodnjega leta, naj vseeno vsaj na kratko povemo, zakaj slovenski knjigovodje zahtevajo, da se vrnemo na ugotavljanje dohodka na podlagi fakturirane realizacije.

ZAKAJ JE BIL UVEDEN SISTEM PLAČANE REALIZACIJE?

Sedanji sistem ugotavljanja celotnega dohodka in dohodka delovnih organizacij, ki sloni na sistemu plačane realizacije, je bil uveden leta 1962. Njegovo uvedbo so takrat utemeljevali nekako takole:

Fakturirana realizacija še ne daje dohodka, ker delovna organizacija še ni prejela plačila za svoje blago ali pa storitve. Med izdajo fakture (računa) in njenim izplačilom se lahko pripeti marsikaj, kar bistveno zavleče realizacijo dohodka, ali pa vpliva na njegovo višino. Zaradi tega lahko pride do razlik med dohodkom po fakturirani realizaciji in dohodkom po plačani realizaciji. Delovne organizacije in družbene skupnosti naj bi razpolagale le s tistim dohodkom oziroma s tistim njegovim delom, ki je realiziran in plačan, ne pa tudi s tistim njegovim delom, ki je obsežen v terjatvah. Če bi bilo drugače, bi z ene strani delile sredstva, ki še niso realizirana, z druge strani pa bi lahko delile sredstva v tisti višini, ki jo realizacija še ni potrdila. S sistemom ugotavljanja in delitve dohodka po plačani realizaciji naj zaustavi verižno medsebojno kreditiranje med delovnimi organizacijami, ki bi se morale potruditi ne samo za prodajo, temveč tudi za dejansko vnovčenje svojega blaga in storitev.

Skratka: sistem plačane realizacije naj bi preprečil tako imenovano anticipirano potrošnjo, potrošnjo »vnaprej«, ko blago in storitve še niso dejansko plačane, temveč je zanje izstavljen samo šele račun.

Sestavljavec osnutka novega zakona o ugotavljanju dohodka — zvezni sekretariat za finance — trdi, da od leta 1962 ni prišlo do nobenih sprememb, ki bi zahtevale opustitev sistema plačane realizacije in zato želi ta sistem zadržati tudi v prihodnje.

SISTEM PLAČANE REALIZACIJE NI VEČ POTREBEN

Združenje slovenskih knjigovodij pa nasprotno meni, da se je od leta 1962 marsikaj spremenilo. Do uvedbe sistema plačane realizacije so teritorialno-politične skupnosti dobivale iz dohodka podjetij (ugotovljenega na podlagi fakturirane realizacije) precejšnja sredstva v obliki prispevka iz dohodka, prispevka od izrednega dohodka in od prispevkov v družbene investicijske sklade. Podjetja so vse te prispevke morala plačati ne glede na to, ali so jim kupci plačali njihovo blago in storitve, ali pa ne. To je pri podjetjih povzročalo velike potrebe po kreditih, ki so jih banke tudi odobravale, saj drugače teritorialno-politične skupnosti ne bi mogle od podjetij dobiti sredstev za potrošnjo, ki so jo planirale.

Sedanji viri sredstev za pokrivanje potreb teritorialno-političnih skupnosti pa so drugačni: to so prispevki iz osebnih dohodkov, obresti od poslovnega sklada in prometni davek. Od omenjenih treh virov je za plačano realizacijo vezan le prometni davek. Vrnitev na fakturirano realizacijo bi lahko pomenila nevarnost za trošenje narodnega dohodka »vnaprej« samo v zvezi s prometnim davkom, kar pa se lahko onemogoči na najbolj preprost način s predpisi o plačevanju prometnega davka.

Glede tistega dela narodnega dohodka, ki ostane delovnim organizacijam, pa slovenski knjigovodje sodijo, da sistem plačane realizacije ni več potreben kot dejavnik, ki naj preprečuje pretirano potrošnjo podjetij, saj so razpoložljiva likvidna sredstva tista učinkovita meja, prek katere podjetja pri svojem trošenju ne morejo iti. Razlogov, zaradi katerih je bil sistem plačane realizacije uveden, torej ni več.

Združenje slovenskih knjigovodij dalje meni, da so razpoložljiva sredstva gospodarskih organizacij edino področje, kamor je treba usmeriti protiinflacijske ukrepe. Ta sredstva (lastna sredstva in krediti) pa v ničemer niso odvisna od načina, kako ugotavljamo dohodek podjetij. Lastna sredstva se zaradi plačane ali pa samo fakturirane realizacije niti ne zmanjšajo niti povečajo, kar pa zadeva kredite, le-ti niso odvisni od sistema delitve dohodka, temveč samo od pravilne, dosledne in stroge denarno-kreditne politike. In ker torej ni nobenih vsebinskih razlik med plačano in fakturirano realizacijo, morajo odločati pač razlogi računske tehnike: poenostavitev evidence, odprava odvečnih računskih opravkov, razumljivost obračuna in delitve, večja realnost podatkov v obračunih delovnih organizacij in državne statistike — to vse pa govori v prid sistemu fakturirane realizacije.

TUDI SINDIKATI ZA FAKTURIRANO REALIZACIJO

Proti sistemu ugotavljanja dohodka podjetij na podlagi plačane realizacije so se razen Združenja slovenskih knjigovodij izrekli tudi Zveza jugoslovanskih knjigovodij, dalje jugoslovanski ekonomisti (na blejskem simpoziju maja leta 1965), pa tudi Zveza sindikatov Jugoslavije, ki je glede sistema plačane realizacije ugotovila naslednje:

Sistem plačane realizacije ni opravičil postavk, zaradi katerih je bil sprejet, saj se medsebojno zadolževanje podjetij še vedno povečuje hitreje, kot proizvodnja. Ta sistem otežuje tesnejšo povezavo delitve dohodka z doseženimi rezultati posameznikov in delovnih enot; osebni dohodki se ne glede na plačano realizacijo izplačujejo še naprej po startnih osnovah. Sistem plačane realizacije komplicira tehniko ugotavljanja celotnega dohodka tako v delovnih organizacijah kot celoti, kakor hitrejše izpopolnjevanje notranje delitve v delovnih organizacijah.

Združenje slovenskih knjigovodij torej zares ni osamljeno v kritikah sistema plačane realizacije. Na vsak način pa mu gre priznanje, da je od kritik šlo velik korak naprej in točno povedalo, kako naj bi izgledal bodoči zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka gospodarskih organizacij.

M. P.

MURSKA SOBOTA

USPEHI NISO LE PLOD VEČJIH PRIZADEVANJ

V torek so na plenumu Občinskega sindikalnega sveta v Murski Soboti obravnavali izpolnjevanje družbenega plana in uresničevanje nalog reforme. Razprava ni bila preveč obširna, verjetno zato, ker so podatki o gospodarjenju v letošnjih devetih mesecih precej spodbudni. Razen tega so se pogovorili o pripravah na občne zbore v podružnicah in o pripravah za konferenco delavskih svetov.

Podatki o gospodarjenju v letošnjih devetih mesecih so res precej ugodni, čeprav ne moremo trditi, da so v celoti plod večjih prizadevanj kolektivov in posameznikov. Poglejmo samo nekatere: celotni dohodek gospodarstva je za osem odstotkov večji, kot je predvideval družbeni plan za letošnje leto. Povečanje je najbolj očitno v trgovini in gostinstvu, kjer bi zasluge za take rezultate morali v nemajhni meri pripisati večji skrbi za razvoj turizma in večji kupni moči občanov, ki se zaposlujejo v zamejstvu.

Znatno je porastel tudi narodni dohodek: v trgovini za 62,6 %, v industriji za 47 %, v gostinstvu za 42,1 % itd. Še bolj kot celoten narodni dohodek pa se je povečal delež tega dohodka, s katerim razpolagajo delovne organizacije. To je zlasti občutno v industriji in kmetijstvu, kjer je na povečanje vplival prenos prometnega davka iz proizvodnje v trgovino in ukinitev prispevka iz dohodka, so ugotavljali na plenumu.

Ne moremo pa tudi mimo nekaterih drugih ugotovitev, ki zagotovo niso v skladu z načeli reforme. V nemalo delovnih organizacijah so uspavani z dosedanjimi uspehi izgubili posluh dobrega gospodarja in pohiteli z višanjem osebnih dohodkov. Čeprav bi morali ugotoviti, da so, kot v trgovini in gostinstvu, delovali na večje uspehe zlasti zunanji faktorji in da se utegne situacija prihodnje leto spremeniti, so z večanjem osebnih dohodkov pohiteli, namesto da bi več sredstev vlagali v sklade. Zato ni neumesten predlog, naj bi v kolektivih posvetili pozornost usposabljanju upravljavcev za čedalje zahtevnejše in odgovornejše upravljavske naloge. Bolj na široko pa naj bi odprli vrata sposobnim strokovnim kadrom, ki se jih zdaj mnogokje krčevito otepajo.

Torej — nič koliko nalog je pred sindikalnimi podružnicami in prav bo, če se jih lotijo že na občnih zborih, s katerimi bodo v soboški občini začeli že v kratkem.

-js-

S plenuma republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti

ZDRAVSTVENI KOLEKTIVI BI BOLJE GOSPODARILI, ČE BI BILI ODNOSI MED ZDRAVSTVENO SLUŽBO IN SOCIALNIM ZAVAROVANJEM DRUGAČNI

Anuitete povečujejo primanjkljaj

V Metliki so se zbrali na posvetovanju predsedniki občinskih sindikalnih svetov, odborov Socialistične zveze in občinskih skupščin dolenjskih občin Črnomelj, Krško, Metlika, Novo mesto in Trebnje. Razpravljali so o kritičnem položaju in težavah sklada zdravstvenega zavarovanja pri novomeški skupnosti socialnega zavarovanja.

Ob koncu avgusta je sklad zdravstvenega zavarovanja delavcev zabeležil že 312 milijonov S-din primanjkljaja.

Kljub nekaterim ukrepom, ki so jih samoupravni organi sklada že sprejeli za zmanjšanje potrošnje, ugotavljajo, da potrošnja še vedno narašča in je primanjkljaj v septembru narastel še za nekaj deset milijonov S-din. Primanjkljaj nastaja predvsem zaradi nerednega dotoka planiranih dohodkov na eni in neusklajenih izdatkov z dohodki na drugi strani, saj so izdatki v tem obdobju za dobrih 6 odstotkov presegli dohodke. Zavoljo tega narašča tudi število neplačanih računov zdravstvenim ustanovam, kar povzroča le-tem spet nove težave.

Kolektivi zdravstvenih ustanov imajo razen tega še velike obveznosti pri povračilu kreditov, ki so jih pod zelo neugodnimi pogoji najemali za naložbe v izboljšanje zdravstvene službe. Odplačila anuitet so zajeta v rednem financiranju zdravstvene službe in tudi precej vplivajo na primanjkljaj sklada. Menili so, da bi morali anuitete obravnavati posebej in jih izločiti iz rednega financiranja, ker bodo le tako lahko dobili jasnejšo sliko o dejanskih stroških zdravstvenega varstva v posameznih občinah. Hkrati pa so še poudarili, da je treba čimprej razčistiti vprašanje, kdo naj v prihodnje skrbi za razširjeno reprodukcijo v zdravstvu. Prav tako so sodili, da preventive ne bi smeli obravnavati ločeno od celotnega zdravstvenega varstva.

Težave zdravstvenih kolektivov pa še povečuje stalna negotovost, ker jim takorekoč drugi režejo kruh. Prav gotovo bo držala ugotovitev posvetovanja, da bi zdravstveni zavodi bolje gospodarili, če bi bili odnosi med zdravstveno službo in socialnim zavarovanjem zasnovani na drugačnih načelih, kot so sedaj, ko slone v glavnem na pogajanjih za vsak dinar posebej. In končno velja opozoriti še na odnose med zavarovanci in zdravstveno službo, zakaj tudi zavarovanci v sedanjem sistemu nimajo nobenega interesa, da bi zmanjšali potrošnjo v zdravstvu.

R. S.

IGO
LJUBLJANA
Uprava: Trnovski pristan 8, tel. 20-879, 21-747
Obrat: Gradaška 22, telefon 20-103
PROJEKTIRAMO,
IZDELUJEMO IN MONTIRAMO OPREMO ZA VSE VRSTE KUHINJ, SAMOPOSTREŽNIH RESTAVRACIJ IN GOSTINSKIH OBRATOV
PRIMERNE CENE! IZDELAVA SOLIDNA!

S kladivom...

V Zagorju je zasilna avtobusna postaja v središču mesta. Tu je ves dan živahno. Dan za dnem vstopi in izstopi nekaj sto ljudi v avtobuse za različne smeri. V prvih zimskih dneh se zgodi, da tudi avtobusi zamujajo. Ljudje si krajšajo čas s kramljanjem in ženske ne bi bile ženske, če bi zamudile take priložnosti za pomenek.

Prisluhnili smo.

— Prvič sem bila v naši novi mlečni restavraciji, pa me ne bo več! je začela kramljanje ženska srednjih let in si jezno pihala v dlani.

— Nak, tudi mene ne! je pritegnila druga.

Tretji se je razvozlalo kot v sršenjem gnezdu.

— Deset let smo Zagorjani, posebno me, ženske, prosile, moledovale, predlagale, naj bi tudi v Zagorju odprli mlečno restavracijo. Še v rajnki AFŽ smo snovale ta načrt, pa nikoli ni bilo denarja za te namene...

Obe sobesednici sta kimali in pritrjevali.

— Po desetih letih obljub, smo dobili mlečno restavracijo, pravo, pravcato mlečno restavracijo. Časniki so trobili, da bo

SPET PIVNICA VEČ!

to lokal za otroke, kjer bodo dobili vse tisto, kar v Zagorju ni bilo dobiti.

— In zdaj? Na zid so pritrdili zveneče ime: okrepčevalnica...

— Salomonsko, kajne, je hitro pristavila prva.

— Še več, kot salomonsko, kajti zdaj nimamo ne mlečne restavracije, ne okrepčevalnice, ampak čisto navadno pivnico.

Žal je prihod avtobusa pretrdal zarimiv klepet, saj ni dvoma, da bi slišali še kaj zanimivega. Pa kljub temu: to, kar smo slišali, nam je bil povod, da smo pobarali o tem še nekatere druge Zagorjane.

Vse zbrane sodbe in mnenja so si presenetljivo podobna.

In zdaj? Resda so na voljo mlečni izdelki, nekaj vrst peciva, toda vse kaže, da so si mnogi odrasli »mladinci«, bolje povedano, »otroci«, izbrali ta lokal za poplakovanje grla z močnimi pijačami, nič kaj podobnimi mleku. Menda jih je privabilo zveneče ime: okrepčevalnica, kajti to v pravem pomenu je, le da so Zagorjani ta izraz zamenjali za: pivnico.

Že res, da mleko, mlečni izdelki ne prinašajo in ne dajejo kaj prida dobička. Mogoče tudi Ljubljanske mlekarne niso imele namen spremeniti lokala v pivnico, toda lokal to zdaj je: ime bo ostalo, otroci pa bodo po vsej verjetnosti odrasli, vsaj tale generacija, ko bodo čez prihodnjih deset let odprli morda v Zagorju čisto zaresno mlečno restavracijo.

To vse skupaj ne bi bilo tako hudo, pravijo nekateri občani. Smo pač dobili k tistim triintridesetim oštarijam še štiriintrideseto. Huje je to, da na takle način ljudje izgubljajo zaupanje v dobro voljo in lepe namene tistih, ki se dan za dnem ubadajo s socialnimi problemi, pa varstvom otrok, ki so komaj pred slabimi 14 dnevi napisali v poročilu, da je Zagorje dobilo mlečno restavracijo, zdaj pa so jih izpostavili porogu. -m-

... po prstih

Nerealizirani sklepi

(Nadaljevanje s 1. strani)

oblikovanje dohodka, katerega organizator sta bila Republiški sekretariat za zdravstvo in Republiški odbor sindikatov družbenih dejavnosti oktobra 1964: potrebna je koordinacija prizadevanj v republiki. Predvsem je treba takoj obdelati naslednje probleme: metodologijo programiranja, ugotavljanje standardov in normativov, metodologijo spremljanja dejavnosti stacionarnih zavodov itd. V ta namen je treba ustanoviti koordinacijsko komisijo pri Republiškem sekretariatu za zdravstvo, ki naj koordinira prizadevanja zdravstvenih zavodov republiškega zavoda za zdravstveno varstvo in zdravstvenih centrov, skupnosti zdravstvenih zavodov, slovenskega zdravniškega društva s sekcijami in drugih družbeno političnih organizacij na tem področju. Posvet smatra, da morajo biti priprave za prehod na nov sistem oblikovanja dohodka v letu 1965 končane.

Priporočila socialno zdravstvenega zbora skupščine SRS februarja 1965 med drugim pravijo: republiški zdravstveni center naj izdela enotno metodologijo programiranja zdravstvene dejavnosti.

Zaključki posveta o osnovni zdravstveni mreži — organizator republiški odbor sindikata družbenih dejavnosti in sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo SRS julija 1965: obdelati bo treba čimprej kompleks nalog: standarde, normative, storitve, načrtovanje dejavnosti, organizacijsko povezavo zdravstva, enotno strokovno dokumentacijo z medicinskih vidikov, ob sodelovanju z vsemi ostalimi zainteresiranimi in sodelujočimi faktorji; oblikovanje in delitev dohodka itd.... prenehati je treba s parmanentnim samoniklim eksperimentiranjem. Na osnovi dosedanjih izkušenj in razdelave naštetih problemov, bi bilo treba izdelati elaborat za republiko, ki bi v skupnem dogovoru vseboval teze in navodila za postavitev sistema osnovne zdravstvene službe. Za izvedbo osnovnih nalog, ki so bile prej naštete, je treba določiti v republiki način dela in nosilce nalog s posameznih področij.

Stališča in zaključki razširjene seje predsedstva RO sindikata družbenih dejavnosti februarja 1966: pri srednjeročnem planiranju je treba priti do stabilnih sredstev za zdrastvo. Ta so v bistvu odvisna od družbenega dogovora, kolikšen naj bi bil odstotek udeležbe v narodnem dohodku.

Zaključki plenuma istega sindikata junija 1966: odgovorni organi bi morali terminsko precizirati, do kdaj morajo biti podane strokovne predloge za rešitev problematike na osnovi vseh dosedanjih razprav, do kdaj in na kakšen način jih je potrebno analizirati in končno določiti tudi izvajalce nalog (sprejem ustreznih predpisov glede sistema cen, organizacije zdravstvene službe itd.)

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo januarja 1966 med drugimi sklepi: določiti standarde in normative za delo zdravstvenih zavodov je nujnost. Zato je v interesu zdravstvene službe (in socialnega zavarovanja ter družbe), da zdravstveni centri — in prvenstveno republiški zdravstveni center določijo standarde in normative, ki bodo na svetu republiškega zdrastvenega centra dobili svojo obvezno veljavo za SR Slovenijo. To naj bo prioritetna zadolžitev zdravstvenih centrov in posebej republiškega zdravstvenega centra v letu 1966.

Še in še bi lahko naštevali sklepe o strokovnih nalogah, ki niso bili realizirani. Ali je potem čudno, če so razprave na plenumu izzvenele v kritiko in zahtevo. Dozoreva čas, so menili prisotni na plenumu, ko se bomo morali resno vprašati, ali je vzrok takšnemu stanju nesposobnost družbe, da bi probleme preko svojih organov uredila, ali pa je to posledica namernega zaviranja nekaterih organov in posameznikov. Neverjetno je, da na tem področju ni bilo doseženega napredka, če upoštevamo dejstvo, da o strokovnih osnovah formalno govorimo vsaj od razprav o sprejetju ustave naprej.

K tem kritičnim pripombam je dal svoj prispevek v razpravi tudi predstavnik sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo SRS. Svoje izvajanje je zaključil z ugotovitvijo, da »situacija ni tako črna, kajti stvari se vendarle urejajo«. Na vprašanje kaj je s ponovnim predlogom republiškega zakona o zdravstvenem varstvu (poslanci so prvotni osnutek zavrnili kot nedodelan) je odgovoril, da »čakajo na predpise o financiranju«.

Ker ni strokovnih osnov za programiranje zdravstvene dejavnosti in za ovrednotenje programov, tudi ni meril za financiranje. In tako se vrti začarani krog, kjer jara kača najbrž ne bo ujela steklega polža.

RAZMEJITEV ODGOVORNOSTI IN BREMEN

Letošnji materialni položaj skladov zdravstvenega varstva je zaskrbljujoč, kajti potrošnja narašča preko možnosti. **Od devetih komunalnih skupnosti zavarovancev jih je osem globoko v deficitu — v devetih mesecih je primanjkljaj skupaj 33 milijonov 165.270 novih dinarjev.** Da bi zajezili potrošnjo, so zavodi za socialno zavarovanje ponekod zdravstvenim zavodom odpovedali že sklenjene pogodbe. Tako bi zdravstveni delavci za november in december ne dobili plačanih storitev, čeprav jih bodo opravili. Gorenjski zavod je na primer izračunal, da je zdravstvena služba povzročila za 115 milijonov starih dinarjev »neupravičenega« primanjkljaja in za toliko jim bodo zmanjšali sredstva, za katera so se v začetku leta dogovorili. Že itak proračunsko financiranje bolj kot kdajkoli prej (v obliki pavšala) jim bo sedaj usahnilo. Gorenjski primer ni osamljen. Skoraj po vseh komunalnih skupnostih so sprejeli sklepe, naj zdravstvene institucije »vračajo« sredstva v nelikvidne sklade.

Sindikati so si vseskozi prizadevali za to, da bi bila potrošnja v zdravstvenem zavarovanju v mejah družbenih dogovorov. Vendar ali so krivci za letošnje primanjkljaje v skladih res samo zdrastveni delavci? Na plenumu so se odločno zavzeli za razmejitev odgovornosti in tudi bremen. Vzroki primanjkljajev oziroma faktorji, ki so vplivali na močno dinamiko potrošnje v zdravstvenih skladih so raznoliki in številni. Zato je neupravičeno in škodljivo poenostavljanje, posploševanje in enostransko ocenjevanje. Vedno bolj pogosto imajo tisti, ki bedijo nad gospodarjenjem skladov na jeziku vzrok deficitom »neracionalna potrošnja« v zdravstvu, pod tem pa si javnost predstavlja zdravstvene delavce. Odkrito je treba povedati, kje so vzroki za letošnje deficite, so menili člani plenuma.

Eden od pomembnih vzrokov je nerealno planiranje sredstev, ki naj bi se stekala v sklade. (Osebni dohodki so se dvignili manj, kot smo pričakovali, tudi zaposlovanje je stagniralo.) V prejšnjih letih so sredstva za zdravstveno varstvo naraščala za 30 %, letos pa le za 14 %. Za funkcionalno zdravstveno varstvo, brez nadomestil za čas bolezni itd., je bilo porabljenih 5 % manj sredstev, kot pa je bilo na osnovi sklenjenih pogodb z zdravstvenimi zavodi načrtovánih. Daleč pa presegajo predvidevanja izdatki za nadomestila OD za bolezenske izostanke (83,7 %), čeprav so izostanki z dela sedaj najnižji v zadnjih 10 letih in odstotka po ocenah strokovnjakov ne bo možno zmanjševati. Verjetni vzrok tako visokih izdatkov je v podaljševanju bolniških dopustov in v zvišanih OD oziroma v spremembi strukture bolnih. Prav tako so nad predvidevanji stroški nadomestila OD v primeru nosečnosti in za skrajšani delovni čas materam (82,2 % — nove zakonske pravice).

So tudi primeri, da so stroški presegli dogovorjene okvire zaradi visokih cen zdravstvenih storitev ali zaradi prerazsežne dejavnosti, za katero ni utemeljenih potreb. Če so zdravstveni delavci prekršili dogovore in presegli stroške, potem naj v komunalnih skupnostih to razčistijo. Če pa so se skupnosti »zaplanirale«, naj bremena ne prevračajo na pleča zdravstvenih delavcev, so menili člani plenuma.

Potrošnja v skladih zdravstvenega varstva se v veliki meri oblikuje na osnovi obsega in stopenj pravic. Treba se bo torej tudi odločiti ali priznati nivo in dinamiko potrošnje, ki jo vnaprej odmerjajo z zakonom določene pravice in v skladu s tem zagotoviti dovolj sredstev, ali pa zreducirati potrošnjo in seveda tudi pravice. Sindikati menijo, da so čvrsti družbeni dogovori o sredstvih, ki jih bo zdravstvo dobilo od narodnega dohodka in dogovori o programih, ki jih mora realizirati, nujni pogoj za dolgoročnejše načrtovanje te dejavnosti.

NENA LUZAR

?

Zdravstveni delavci v Kidričevem si prizadevajo, da bi v prostorih zdravstvenega doma odprli lekarniško postajo. To svojo željo utemeljujejo s tem, da nosijo njihovi bolniki pogosto zdravniške recepte po žepih, ker imajo do bližnje lekarne v Ptuju vsaj 10 km, pogosto pa mnogo več, pri tem pa še neugodne prometne zveze. Ker ne uživajo zdravil, podaljšujejo zdravljenje, zdravnika pa spravijo v zmoto.

Željam zdravstvenih delavcev so se priključili tudi samoupravni organi kolektiva TGA Kidričevo in odobrili za preureditev prostorov in inventar potrebna sredstva. Lekarna v Ptuju, ki bi prevzela oddelek, je že proučila njegovo ekonomičnost in ugotovila, da bi novi oddelek popolnoma upravičil naložbo in namen.

Dogovori se pletejo že dve leti, sredstva so na voljo menda tri mesece in ves ta čas čakajo v Kidričevem na potrebni DA. Ptujski lekarnarji pa mencajo...

IZ RAZISKAVE OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA LJUBLJANA-CENTER

Pomoč delavcem
pri uveljavljanju pravic z dela

Razprave o organizaciji sindikatov, opredeljevanju njihove vloge v političnem in samoupravnem sistemu zahtevajo vrsto konkretnih in argumentiranih analiz, podatkov in zaključkov. Prav to pa dostikrat pogrešamo in govorimo na osnovi lastnih občutkov, predstav in intuicije. Da se temu izognemo, je občinski sindikalni svet Ljubljana-Center skupaj s strokovnjaki za pravna in sociološka vprašanja pripravil gradivo, iz katerega je mogoče dobiti vpogled v osnovne tendence sporov, ki izhajajo iz delovnih razmerij v delovnih organizacijah, o oblikah in sredstvih, s katerimi sindikat posega v razreševanje te problematike in o stališčih ter mnenjih sindikalnih funkcionarjev o krepitvi resnično demokratičnega vzdušja v kolektivih.

»Potreba po zaščitni vlogi sindikata je navzoča.« To je enoglasno in brez pomišljanja izjavilo vseh 25 predstavnikov sindikalnih podružnic gospodarskih delovnih organizacij, ki smo jih povprašali dvoje: **ali je potrebno, da sindikalna podružnica sodeluje pri urejanju delovnih razmerij v delovni organizaciji in da sodeluje pri uveljavljanju individualnih pravic delavcev.** Razlogi za tovrstno angažiranost sindikata so dokaj raznoliki: nespoštovanje normativnih aktov, samovolja in avtokratizem posameznikov ali klik, nejasna razmejitev med osebno in kolektivno odgovornostjo itd., kar vse vodi do raznih nepravilnosti. Takšna mnenja sindikalnih funkcionarjev zaslužijo vso pozornost. Pritegne pa nas tudi podatek, iz katerega je moč razbrati pobudo in učinkovitost sindikata, kadar gre za neposredno, akcijsko pomoč delavcem, katerih temeljne pravice iz dela so ogrožene ali kršene. Sindikalne podružnice v takšnih primerih praktično ne posredujejo, ker, sodeč po izjavah njihovih predsednikov, za to ni bilo potrebe, ali zato, ker se zaposleni po takšno pomoč na sindikate niso obrnili. Če pa pogledamo v arhive pravnih služb pri višjih sindikalnih organih, ki dajejo strokovno pomoč in zaščito delavcev, vidimo da te izjave niso najbolj samokritične.

Zaščitna vloga ima svojo pravno osnovo. Sindikalna podružnica namreč lahko nastopa kot tožnik, kot stranka ali pa sme zahtevati uvedbo postopka o prekršku. Vendar se, kot smo že rekli, sindikalne podružnice tega ne poslužbujejo.

Najbrž ne bomo preveliki črnogledi, če zapišemo, da niti vodstva sindikalnih podružnic niti članstvo večinoma ne ve za zakone in pravne možnosti, ki so sindikatu na voljo. To potrjuje tudi podatek, da se je na 25 sindikalnih podružnicah v letošnjem letu obrnilo za pomoč le okrog 20 delavcev.

BOLJŠA OBVEŠČENOST DELAVCEV — ODGOVORNA NALOGA SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Delavec mora pogosto vse predolgo čakati na svojo pravico. Ne samo, da strokovna pomoč ni organizirana, delavci se marsikdaj zatekajo k nekompetentnim organom, ki niso sposobni dati niti zadovoljivih nasvetov. Kar 70 odstotkov predsednikov sindikalnih podružnic meni, da delavci svojih pravic in postopkov, s katerimi te pravice lahko uveljavijo, ne poznajo. Spoznanje sicer ni novo, zato pa nič manj žgoče. Ljudem je treba povedati, kje in kako lahko dobe zadoščenje, usmerjati jih je treba na zakonite poti, ki jih samoupravni sistem nudi. Ravno to pa dobršen del sindikalnih funkcionarjev, kot prvih poklicanih za to delo, pozablja. Individualni problem človeka bi moral istočasno biti tudi problem sindikalne podružnice. Če bi sindikat uspel informirati ljudi o pravnih postopkih, če ne že prej, pa vsaj takrat, ko je to posamezniku potrebno, bi naredil zelo veliko.

NEZAKONITE ODPOVEDI DELOVNEGA RAZMERJA — NAJPOGOSTEJŠA KRŠITEV PRAVIC DELAVCEV

Tem kršitvam slede spori zaradi premestitev z enega delovnega mesta na drugo, zaradi spremembe delovnega časa, dopustov itd. 82 % sindikalnih podružnic pa pritožb niti ne registrira niti jih ne sprejema. Mnenju, da se sindikatu s tem ni potrebno ukvarjati, najbrž ni težko oporekati. **Sindikalne podružnice naj bi prav na osnovi posameznih sporov dajale pobudo za širše in bolj organizirano politično ukrepanje, s katerim bi se problemi začeli razčiščevati pri korenini.** Tega pa ne delajo. Karakteristična je izjava predsednika ene od sindikalnih podružnic: »Kako je z odločbami samoupravnih organov o vprašanjih iz delovnih razmerij glede njihove zakonitosti, ne vem, ker posebne informacije o tem sindikalna podružnica nima. Vsekakor pa je sodelovanje med organi upravljanja, kadrovsko službo in nami preslabo«.

Zaradi tega nas ne preseneča podatek, da so samo tri sindikalne podružnice zavzele drugačno stališče o vprašanjih iz delovnega razmerja kot organ upravljanja. Vemo, da je prav na področju urejanja delovnih razmerij problematika razgibana. Zgornji podatek pa meče precej slabo luč na politično moč in politični vpliv, ki ga ima sindikat na tem področju dogajanj.

PAVEL VINDIŠAR

Pravna posvetovalnica DE

116. VPRAŠANJE:

V mesecu septembru letos sem dopolnil 60 let starosti. Delovne dobe imam 32 let in 9 mesecev. Ali lahko uveljavim pravico do pokojnine s 1. januarjem 1967?

Ali se za pokojnino štejejo samo polna leta ali tudi meseci?

Ker se pokojnina odmeri po povprečnem osebnem dohodku v zadnjih treh letih, me zanima, ali se bo v mojem primeru vzel v poštev osebni dohodek za leto 1964 in 1965 ter 1966, ali pa za leto 1963, 1964 in 1965?

E. M., Tržišče

Po določbi 24. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju pridobi zavarovanec pravico do starostne pokojnine, ko dopolni 60 let starosti in pokojninsko dobo najmanj 20 let. Ker izpolnjujete oba zahtevana zakonska pogoja, lahko uveljavite pravico do starostne pokojnine.

Za pokojnino se po 34. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju upošteva le polna leta.

Če boste uveljavili pravico do starostne pokojnine 1. 1. 1967 se bo za odmero pokojnine upoštevalo povprečje osebnega dohodka, ki ste ga dosegli v letih 1964, 1965 in 1966. Osebni dohodek iz leta 1964 in 1965 bi se valoriziral tako, da bo ustrezal ravni vsebnega dohodka, ki ste ga dobili v letu 1966.

M. VEHOVEC

117. VPRAŠANJE:

Dne 12. 7. 1966 sem prejel odločbo podjetja, s katero je določena višina mojega osebnega dohodka, ki je sedaj, po tej novi odločbi, za 100 točk nižja kakor doslej. S to odločbo je določena vrednost mojega delovnega mesta. Zoper to odločbo sem se v zakonitem roku v smislu pravnega poduka pritožil na višji organ upravljanja. Dolgo časa nisem prejel nobenega odgovora in sem se še enkrat pritožil, vendar do danes nisem prejel odgovora.

Prosim napotila za nadaljnji postopek.

E. I., Ljubno

V smislu določil 118. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima delavec pravico ugovora zoper vsako odločbo, s katero je bilo odločeno o njegovih pravicah iz delovnega razmerja. Rok za ugovor je 15 dni od dneva prejema odločbe (in ne 8 dni, kakor vas je delovna organizacija podučila).

Pristojni organ, ki obravnava ugovor, mora o ugovoru odločiti v 30 dneh od dneva vložitve.

Po preteku roka 30 dni, v katerem bi bil moral pritožbeni organ delovne organizacije izdati odločbo, lahko delavec vloži tožbo pri sodišču splošne pristojnosti in uveljavlja svoje pravice. Tožbo lahko vloži v 30 dneh od dneva, ko je potekel rok, v katerem bi pritožbni organ moral odgovoriti.

Iz vašega pisma je razvidno, da ste v 15 dneh po 12. 7. 1966 ugovarjali zoper odločbo, s katero je določena nova vrednost vašega delovnega mesta in da do danes (kljub ponovni pritožbi) še niste prejeli odgovora. Glede na to nimate sedaj možnosti, da bi vložili tožbo, ker je ta odločba postala pravnomočna tistega dne, ko je potekel 30-dnevni rok za vložitev tožbe.

Na tem ne more nič spremeniti okoliščina, da vam je direktor v osebnem pogovoru »zagotavljal«, da bi se ta vaša stvar morala urediti.

V primeru, da višji organ upravljanja ne odgovori na ugovor v 30 dneh od vložitve ugovora, je v naslednjih 30 dneh treba vložiti tožbo, ker je šteti, da je odgovor zaradi molka pritožbenega organa delovne organizacije negativen.

Kljub tem formalnim zahtevam zakona lahko skušate še naprej na miren način urejevati vaše vprašanje z organi upravljanja delovne organizacije.

J. TRAJČEV

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Osebna odgovornost na vseh ravneh!

Zadnje čase smo spet priče jadikovanju, kako počasi se naše gospodarstvo otresa preživelih poslovnih navad, kako nespretno in nerodno, brez pravega ekonomskega posluha, se vključuje v mednarodno delitev dela. Zdaj, ko se z vsakim dnevom bolj razplamteva bitka za reformo, da gospodarstvo še vedno ne kaže odločne pripravljenosti, da bi si z izboljšano tehnologijo proizvodnje in sodobnejšimi poslovnimi prijemi utrlo pot na tuja tržišča. Namesto tega spet deli več kot zasluži. Kaj bo, kaj bo z reformo!?

In kot zaključek tega jadikovanja nasveti: treba se je specializirati, integrirati, vključiti se v mednarodno delitev dela itd.

Zakaj bi si zakrivali oči pred resnico: gospodarstvo res ne kaže takšne vneme pri uresničevanju reforme, kot smo jo pričakovali v času, ko smo napovedovali in utemeljevali reformne ukrepe. Odnos gospodarskih organizacij do uporabe osnovnih sredstev, ki z njimi gospodarijo, res še ni podjetniški, tudi mojstrska mentaliteta zavira naš razvoj, v mnogih kolektivih razdeljujejo več denarja, kot so ga ustvarili (na račun zalog ali investicijskih kreditov) itd. Vendar pa vse to še ne pomeni, da je za takšno »negospodarnost« krivo izključno gospodarstvo. Nasprotno: s številkami bi bilo mogoče dokazati, da nosijo levji delež krivde za takšno stanje organi, ki so bili v družbeni delitvi dela doslej dolžni politično ali kako drugače spodbujati razvoj proizvajalnih sil pri nas — tako državno planski kakor tudi organi predstavniških teles.

V čem je ta krivda? Predvsem v premajhni štednji s časom, ko v imenu družbe gospodarsko ukrepamo, v premajhni poslovni usposobljenosti tistih ljudi in organov, ki še vedno gospodarijo s centraliziranimi sredstvi, namenjenimi za družbeno reprodukcijo. In s čim je mogoče dokazati to premajhno usposobljenost? Z dejstvi:

- *da kasnimo z oblikovanjem vseh predpisov o bolj sproščenem zunanjetrgovinskem in deviznem režimu ter prožnejšem kreditnem sistemu najmanj za pol leta (in prav v tem času, v zadnjih mesecih spet čutimo inflacijske težnje);*
- *da kar naprej govorimo, da so nekateri zakonski osnutki premalo časa v razpravi, — v resnici pa so prav tisti v razpravi tudi že leto dni, in*
- *da terjamo zato še več »ekstenzivne demokracije«, to je sestankovanja, premlevanja istih stvari po več »linijah«, namesto da bi se odločili za prožnejše oblike in metode družbenega organiziranja dela in za krajše roke, v katerih je treba sprejemati poslovne odločitve in ekonomsko ukrepati v imenu nacije in države.*

Iz te trditve izhaja spet vprašanje: zakaj je naše politično in družbeno samoupravljalsko delo še vedno ekstenzivno, kar nam gospodarsko škoduje? Bržčas zato (številk, da bi to dokazali, pa najbrž ne bo mogoče nikoli zbrati), ker tako imenovana nadgradnja še malo ne čuti tako močnega pritiska reforme kot gospodarstvo in se zato tudi še vedno lahko razvija po svoji logiki in svojih zakonitostih razvoja. Družbene organizacije dela pri nas še vedno ne oblikujemo pod pritiskom reforme, zato lahko tudi investicijska gradnja, socialno zavarovanje, proračuni in splošna potrošnja še vedno ubirajo relativno samostojna pota svojega razvoja. Ker ni selekcije v družbeni delitvi dela (ki naj bi pometla vse družbeno nekoristne državne organe in družbene institucije), se tudi ne morejo do kraja uveljaviti »poslovne zamisli« posameznikov in nekaterih organov, kako posodobiti gospodarjenje z družbenimi sredstvi in kako povečati učinkovitost upravljanja z našim naravnim bogastvom in proizvodnimi zmogljivostmi.

Prav zaradi avtoritativnega priporočanja, kako naj se gospodarstvo izkoplje iz težav (to priporočanje pa ima še vedno precej veljave), se pogosto zamegle še tista napredna pota, ki smo jih vsi skupaj že utrli. V mislih imam proklamirano tezo o koristnosti takšnega načina bojevanja za neposredno samoupravljanje, v katerem bi stala na eni strani fronta neposrednih proizvajalcev (neposredni pa naj bi bili — fizični delavci), na drugi strani pa nekoristna birokracija v pisarnah, ki da ima že po pravilu birokratske poglede na naš razvoj. Ta fronta naj bi se uveljavila od delovnih organizacij do zveze navzgor. Brez dolgočasnega dokazovanja je najbrž mogoče trditi, da bi tako družbenih protislovij ne smeli poenostavljati, saj je praksa že dokazala, da bi radi prav neizobraženi proizvajalci (zakaj so neusposobljeni za samoupravljalsko odločanje, je druga stvar) čimveč delili, branijo pa se prevzemati odgovornost za poslovne odločitve. In nasprotno: v mnogih primerih je prav skupina strokovnjakov »v pisarnah« glavni nosilec napredka v gospodarski organizaciji. Zakaj torej jemati njihovemu delu ceno in vrednost? Zakaj kar naprej kampanjsko napadati in politično diskreditirati tudi zelo sposobne direktorje in druge vodilne delavce v gospodarskih organizacijah?

Naše razmišljanje kaže, da bomo morali v času, ko bijemo odločilno bitko za reformo, nekatere pojave in probleme drugače vrednotiti, kot smo jih doslej. Predvsem pa, da bomo morali začeti terjati polno odgovornost za uresničitev reforme ne le od delovnih kolektivov, ampak tudi od tistih organov in ljudi, ki imajo na skrbi družbeno organizacijo dela.

VINKO BLATNIK

ZAKAJ JE DANES »TAPETNIŠTVO« TRBOVLJE POD PRISILNO UPRAVO

S kamionom na privatni izlet

Sredi minulega meseca je prišlo »Tapetništvo« Trbovlje pod prisilno upravo. Temu koraku občinske skupščine botruje v prvi vrsti neurejeno poslovanje v tej delovni organizaciji, ki ima svoje korenine — dokaj milo povedano — v skrhanih notranjih odnosih.

Direktor BOJAN ŽAGAR pravi, da se trudi, kolikor more in da ga pri delu ovirajo posamezniki, ki si želijo udobnejši stolček...

Predsednik delavskega sveta JOŽE DRGAN in komercialist LADO VIRT (V Trbovljah pravijo, da bi nadvse rad postal direktor) trdita, da je poglavitni krivec današnje situacije v »Tapetništvu« direktor... Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na to, da misli FRANC ŠINKOVEC, predsednik sindikalne podružnice v podjetju, čisto drugače. Drugače od tovarišev Drgana in Virta misli tudi občinski sindikalni svet in z njim vred vsi družbeno politični forumi v Trbovljah.

ODLOČBA O RAZREŠITVI DIREKTORJA

Plod neštetih spletk posameznikov proti direktorju in pa delni vzrok prisilne uprave je tudi odločba delavskega sveta o razrešitvi direktorja.

V Trbovljah pravijo, da je odločba v glavnem delo dveh ljudi v »Tapetništvu«: predsednika delavskega sveta Jožeta Drgana in pa komercialista Lada Virta. Iz tega akta bi človek sklepal, da je vseh nepravilnosti in anomalij v podjetju v glavnem kriv Bojan Žagar, saj med drugim berem v obrazložitvi odločbe tudi tole:

— Takoj po prihodu v podjetje je pričel tovariš Žagar ne glede na to, da mu situacija ni bila popolnoma znana, delati samoiniciativno, brez posvetovanj s samoupravnimi organi...

— V času konjunkture tovariš Žagar ni dovolil komercialnemu na tržišče, češ da bo podjetje prodajalo svoje izdelke s pismenimi ponudbami. V zvezi s tem so bile izdelane ponudbe in ceniki v srbohrvaškem in v slovenskem jeziku. Rezultat vsega tega je bil, da so dotedanji stroški PTT storitev poskočili več kot za 100 odstotkov.

— Pogodbe za lesne polizdelke je sklepal direktor samoiniciativno brez predhodnega posvetovanja s samoupravnimi organi, niti ni pri tem sodeloval z vodjo komerciale, ki ima pri tem delu določene izkušnje.

— Ker direktor ni dovolil kontaktiranja s tržiščem v času konjunkture, je bil prisiljen v mesecu maju in juniju sam raziskati tržišče. Potni stroški in dnevnice so narasli za približno 400.000 S-din, uspeha pa ni bilo...

— Ker bomo združili delovni mesti komercialnega in direktorja v eno delovno mesto, je delovna skupnost »Tapetništva« Trbovlje z javnimi volitvami izvolila za to delovno mesto tovariša Lada Virta...

»Pravni poduk« na koncu odločbe še poudarja, da je odločba ne le že vnaprej utemeljena in pravnomočna, temveč tudi dokončna in da pritožba sploh ni možna.

DIREKTOR SE NI DAL KAR TAKO

Bojan Žagar, direktor »Tapetništva«, se je seveda uprl početju predsednika delavskega sveta in njegovih somišljenikov.

V svoji pritožbi, ki jo je poslal skupščini občine Trbovlje, med drugim pravi:

— Ne glede na to, da sem član upravnega odbora, sem zvedel za njegove sklepe šele po tem, ko sem prejel odločbo. Očitki so neutemeljeni! O samovolji ali kršenju sklepov organov upravljanja ni govora. Zato sem prepričan, da bo občinska skupščina objektivno ocenila in rešila omenjeno zadevo...

V obširni izjavi, ki jo je direktor Žagar priložil svoji obtožbi na 29 tipkanih straneh, podrobneje osvetljuje notranje odnose v »Tapetništvu«. Med drugim utemeljuje, da so iz trte zvite obtožbe, da ni pustil komercialnega na teren, saj je bil tovariš Virt že v prvih štirih mesecih kar 24-krat na službenem potovanju.

V dodatku k prvemu poročilu Bojana Žagarja sem bral, da si je komercialist Jože Virt privoščil s službenim kamionom brez vednosti direktorja daljše izlete — družbo mu je delala družina — da je pogosto malce preglobokо pogledal v kozarec in potlej izzival pretepe, da je na račun pogostih »pivskih shodov« jemal letni dopust itd. itd.

Seveda je ob vsem tem povedala svoje mnenje tudi občinska skupščina. Posebna komisija je natančno preverila eno in drugo plat zvona v »Tapetništvu« in ugotovila, da so obtožbe delavskega sveta tendenciozne in brez prave osnove.

Zaradi nemogočih notranjih odnosov in slabega poslovanja je občinska skupščina kljub rehabilitaciji direktorja uvedla sredi preteklega meseca prisilno upravo. Kaj se bo izcimilo iz vsega tega, pa nihče ne ve...

PA SINDIKAT?

»Jasno, da lahko takoj zapremo podjetje, če nas bo zapustil direktor Žagar,« pravi predsednik sindikalne podružnice Franc Šinkovec. »Veste, takrat, ko je delavski svet izdal odločbo o razrešitvi našega direktorja, so bili ljudje zapeljani. Res je, da kolektiv premalo vidi, zato je tudi nasedel posameznikom, ki bi radi prišli do stolčka. Ko sem videl, da naša roba ne gre več v promet, da komercialni enostavno ne dela to, kar bi moral, sem šel na lastne stroške na teren in se prepričal, da lahko prodamo toliko, kolikor moremo napraviti. In če bi delali po navodilih direktorja, bi lahko napravili trikrat več, kot napravimo danes.«

Na vprašanje, kakšno vlogo je odigral sindikat v teh težkih dneh za podjetje, mi je Franc Šinkovec odgovoril:

»S tajnikom sva odločno nasprotovala temu, da bi odpovedali direktorju. Ponavljam: Bojan Žagar pomeni v današnji situaciji za nas edino rešilno bilko. No, če bi mi uspelo pridobiti kolektiv, potlej danes ne bi bili v tej kaši. Kako gledajo samoupravni organi v podjetju na sindikat...? Naj povem, da sta mi predsednik delavskega sveta in predsednik upravnega odbora odločno prepovedala vsako kontaktiranje z občinskim sindikalnim svetom, občinsko skupščino, Socialistično zvezo, Zvezo komunistov in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v občini. Radi bi se znebili tudi mene. Dvomim pa, če jim bo uspelo...«

A. ULAGA

OB ZADNJIH DOGODKIH V ŠMARTENSKI USNJARNI

Gre za biti ali ne biti

Po novembrski prekinitvi dela v Tovarni usnja, krzna, konfekcije in lahke obutve v Šmartnem si blikovito sledijo dogodki, ki bi jih lahko skupno imenovali: začetek gospodarske sanacije

Priprava dela je priključena tehnični službi, ki je tako prevzela soodgovornost za kakovost izdelkov, če bo razvojni oddelek oziroma njegov tehnološki laboratorij ugotovil, da kože in kemikalije ustrezajo. Vodja delovne enote, ki je prekinila delo, in njegov namestnik sta odstopila, izmed petih mojstrov so delavci s tajnim glasovanjem izvolili novo vodstvo. Taista delovna enota je samostojno izbrala osemnajst svojih sotovarišev za — odslovitev.

Kot že rečeno, je to šele začetek gospodarske sanacije v tem podjetju. Na zadnjem kolektivnem sestanku je glavni direktor in edini razpravljavec odkrito dejal: »Gre za biti ali ne biti« in svojo izjavo dovolj prepričljivo utemeljil s finančnimi podatki. Nakazal je tudi rešitve: proizvodnja rentabilnih in idočih izdelkov, 30 % povečanje produktivnosti (da bi se izravnali z evropskim povprečjem in konkurirali v cenah domačim in tujim proizvajalcem) ali odslovitev 30 % zaposlenih (če ne pristanejo na zmanjšanje osebnih dohodkov ob sedanji produktivnosti) in zaostritev delovne discipline na vseh ravneh z zaostritvijo osebne odgovornosti za delo.

Apeliral je na zbrane, naj zato dobro pregledajo osnutek proizvodnega in finančnega plana za prihodnje leto z vidika sanacijskih prizadevanj, ki jih imajo načrtovalci osnutka pred očmi.

Ker so se delavci takoj po kolektivnem sestanku oziroma direktorjevem govoru razšli, njihovih pripomb ne moremo posredovati, pač pa vzbuja razne pomisleke izjava, ki sta jo kasneje dala komercialni direktor in pomočnik glavnega direktorja:

»Proizvodnje količinsko ne bomo povečali, ker ne bo denarja za nakup surovin.«

Se pravi: alternativa, ki jo je postavil glavni direktor na kolektivnem sestanku, ali za 30 % povečati produktivnost ali odpustiti 30 % zaposlenih, ni realna, če trditev omenjenih dveh vodilnih uslužbencev drži. Povečana produktivnost sprošča ljudi, ki jih je v tej tovarni že tako preveč. Po mojem mnenju se bo osemnajstim tovarišem, o katerih je delavski svet že sprejel sklep, da jih za nedoločen čas odslovijo, slej ko prej pridružilo še nekaj delavcev.

Morda pa vendarle ne?

Namreč, če bi strokovne službe, ki so zadolžene za proučevanje domačega in tujih tržišč, predlagale izdelavo donosnih in idočih izdelkov, ki bi vrgli ne le dovolj denarja za odplačilo kreditnih obveznosti, ampak tudi za nakup surovin in povečanje proizvodnje. Če ne takoj v začetku leta, pa malo kasneje.

Donosnost pa bi seveda kazalo malo temeljiteje proučiti, kakor donosnost predene volne. Obrat, ki ga urejajo v ta namen, postaja že problematičen, čeprav je bilo zelo resno sklenjeno, da bodo polovico čevljarjev premestili tja.

Proizvodni in finančni plan za prihodnje leto je treba torej zares temeljito proučiti, kajti če ne gre za biti ali ne biti podjetja v celoti, gre za biti ali ne biti mnogih delavcev.

Zaostritev osebne odgovornosti za delo — brez materialnih kazni — ne bo teh delavcev obvarovala pred: ne biti. Če strokovne službe ne bodo pravočasno priskrbele ustreznih surovin in pomožnih materialov, proučile tehnoloških postopkov in priprave dela ter postavile realnih dobavnih rokov, se delavci lahko prelomijo pri delu, pa bo njihov trud zaman.

Nedavna izkušnja čevljarjev je menda dovolj dobra šola. Zavezali so se, da bodo po potrebi delali cele dneve za pravočasno izdelavo copat in gornjih delov, ki jih je naročil avstrijski kupec. Komercialni direktor, ki se je prostovoljno zavezal, da bo v Avstriji prodal 20.000 parov sobne obutve, hrani lastnoročne podpise tehničnega direktorja, vodje priprave dela in vodje delovne enote, da bo pošiljka nared v dogovorjenem roku, vendar so svojo obveznost izpolnili samo delavci. Če so se pri delu dalj zamudili, je pač krivo to, da oddelek nima vseh potrebnih strojev... Toda to bi morali vsi trije podpisniki dobavnega roka vedeti.

Posledice? Vodja priprave dela in vodja oddelka sta **zamenjana**, Avstrijci so stornirali naročila, gmotno pa so oškodovani predvsem **čevljarji**, čeprav so delali vse dneve, ne pa neposredni krivci nastale škode. Med dvournim govorom je glavni direktor celo dejal, da bi morali člani te delovne enote prejeti za november minimalne osebne dohodke — po 15.000 starih dinarjev.

Zaostritev osebne odgovornosti za delo na vseh ravneh je tembolj važna, če bodo prihodnje leto prenehale donosne delovne enote prispevati svoj čisti dohodek za izplačilo razmeroma visokih (in nerealnih) akontacij deficitnim delovnim enotam.

Ogroženi delavci naj torej ob sprejemanju proizvodnega in finančnega plana, prav tako pa ob korigiranju pravilnika o delitvi osebnih dohodkov oziroma ob preciziranju gmotne odgovornosti za delo budno pazijo na to, da bodo strokovne službe enako zainteresirane za njihov: biti kakor oni sami.

M. K.

Modne pletenine za jesen

modna hiša
LJUBLJANA – MARIBOR

POTROŠNIŠKI NOVOLETNI POPUST DO 40 %
vam nudi
»OBRTNIK«
LJUBLJANA, MASARYKOVA 34
v svojih poslovalnicah:
- v LJUBLJANI, NOVEM MESTU, KRANJU, CELJU, MARIBORU, BREŽICAH, AJDOVŠČINI IN POSTOJNI

za zimske — moške, ženske in otroške plašče.
Delovni kolektiv konfekcije »OBRTNIK«, Ljubljana — želi svojim cenjenim potrošnikom
SREČNO IN USPEHA POLNO NOVO LETO 1967
Za nakup se priporočamo!

SOLEA
mila
Tovarna Zlatorog Maribor

ŠE TAKO POZITIVNE TEŽNJE NE MOREJO OPRAVIČEVATI KRŠENJA SAMOUPRAVNIH PRAVIC

Zapozneli razgovori

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nemesto demokratičnega postopka — različni pritiski

Tovariš Kotnik iz Železniškega dijaškega doma v Mariboru je prvi zelo ostro obsodil postopek ustanovitelja pri tem, da bi dosegel združitev šestih šol oz. domov v zavodu za strokovno izobraževanje. Pojasnil je, da je bilo vseh šest samostojnih zavodov proti taki združitvi, ker je bilo povsem nejasno, kakšne bi bile poslej njihove samoupravne pravice, saj bi v okviru zavoda imeli le status delovne enote. Kolektivi so bili mnenja, da lahko sedanjo samoupravno samostojnost ohranijo le v okviru izobraževalne skupnosti železnice (namesto zavoda), ki bi prav tako lahko združevala in razreševala interese železnice v zvezi z izobraževanjem, kakor tudi interese samostojnih zavodov, zlasti, če bi medsebojne odnose urejali pogodbeno.

Tov. Kotnik je nato dejal, da ne ve točno, kakšni argumenti oz. razlogi so pripeljali do tega, da je kasneje razen njih podpisalo pristopno izjavo k zavodu za strokovno izobraževanje vseh pet samostojnih zavodov. Obsodil pa je različne pritiske ustanovitelja na kolektive, da bi le-ti podpisali pristopno izjavo: gre za grožnje, da jim bodo sicer vzeli stavbo, delavnico, če ne gre drugače, jim bodo vzeli tudi dijake in jih »prevrgli« v Ljubljano; šolam, ki niso podpisale pristopne izave, so zadrževali izplačilo denarja (mariborskemu domu, ki ni podpisal izjave, celo do danes!), zadrževali so režijske železniške karte. Tako, vse do groženj, da tisti, ki trmasto vztraja, lahko izgubi tudi službo. Tov. Kotnik je dejal, da ti pritiski še vedno niso prenehali, pa čeprav je Vrhovno sodišče SRS potem, ko je njihov zavod zahteval sodno varstvo samoupravnih pravic, okvalificiral postopek delavskega sveta ZŽTP kot protizakonit.

Neupravičena naglica

Predstavnik Železniške elektro šole v Ljubljani je prav tako dejal, da so že aprila terjali od predstavnikov šol pristanek, čeprav so bili ti šele na sami seji seznanjeni s predlogom za združitev in se tudi niso mogli posvetovati z zbori delovnih skupnosti. Tudi kasnejša naglica in stalni pritiski niso omogočali normalne odločitve kolektivov o tem pomembnem vprašanju. »Podpisali smo, potem smo dobili železniške vozovnice. Ravnali smo se po načelu, da so še vedno nekje tudi vrata, skozi katere lahko prideš ven.«

Njihovi predlogi so ostali brez odgovora

Tovariš Kraiger, predstavnik Železniške industrijske šole v Mariboru je razlagal, zakaj se njihov kolektiv ogreva za ustanovitev izobraževalne skupnosti železnice. Tako ustanovitelj kot številni drugi forumi, s katerimo so hoteli konzultirati to svoje stališče, pa so jih puščali brez odgovora. Končno pa so »prostovoljno, brez pritiska«, le na osnovi izjav ustanovitelja, da jim ne bodo več nakazali denarja oz. da bodo dijake preselili v Ljubljano, tudi oni podpisali pristopno izjavo.

Predstavnik sindikalne podružnice tega kolektiva pa je dodal, da so podpisali, ker so se bali, da bodo zgubili osnovna sredstva, dijake in končno tudi člani kolektiva svojo eksistenco. Ne glede na to pa kolektiv na združitev gleda zelo skeptično.

PRISTOPNA IZJAVA

Delovna skupnost (šole, doma) .....

je dne ..... sklenila, da se šola — dom vključi v Šolski center Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana kot organizacijska enota, ki bo opravljala svoje vzgojno izobraževalne naloge v skladu z republiškimi predpisi o šolstvu in v skladu z organizacijo, ki bo določena s statutom Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana.

Ravnatelj šole:

Predsednik sveta delovne skupnosti:

....

Statut novega zavoda bodo pisali šolniki sami

Kolektivi železnice dajejo letno 800 milijonov S-din za šolanje svojih kadrov in hočejo imeti na to šolanje tudi svoj vpliv, je uvodoma dejal predstavnik ZŽTP tov. Razpotnik. Železnica čuti določene potrebe in vrzeli na področju izobraževanja, toda sama ima drugih problemov dovolj, zato je prenesel delavski svet skrb za izobraževanje na novoustanovljeni zavod za izobraževanje. Do protizakonitega postopka je res prišlo ob združevanju. Toda zakaj bi se kolektivi bali za izgubo samoupravnih pravic, saj končno bodo šolniki sami sprejeli statut tega novega zavoda.

Obsojati je treba le postopek

Vlado Vodopivec je dejal, da težnje ZŽTP po boljši organizaciji izobraževanja še ne kaže obsojati kot birokratsko in centralistično vmešavanje. To je pravzaprav njihova dolžnost. In ni demokracija le v tem, če so delovne enote razbite na najmanjše samoupravne enote, kot tudi ni vsaka integracija in kooperacija že apriori centralizem. Ni pa mogoče razumeti tako protizakonitega ravnanja ZŽTP, da je stvar morala celo pred sodišče, ki je ugotovilo protiustavnost sklepa delavskega sveta in nespoštovanje zakonitega postopka, ki edini lahko pripelje do take spojitve. ZŽTP je enostavno ustanovil nov zavod, ki naj bi sprejemal pod svojo streho vse doslej samostojne zavode. Postopki pritiska pa so v celotno zadevo vnašali občutek birokratskega vsiljevanja nekih konceptov.

IZ OBRAZLOŽITVE VRHOVNEGA SODIŠČA SRS

... Ustanoviteljska pravica ne daje ustanovitelju pravice, da spaja ali združuje sorodne zavode, kakor naj bi to izhajalo iz 6. tč. napadene odločbe. Ker gre za samostojni zavod v smislu temeljnega zakona o zavodih (Ur. l. SFRJ, št. 5/65), je mogoče status tega zavoda spremeniti samo po določbah tega zakona. Po določbi 87. čl. cit. zakona se sicer zavodi, ki opravljajo iste in podobne dejavnosti, lahko spojijo v en sam zavod. Toda o spojitvi zavodov odločijo sporazumno prizadete delovne skupnosti; v zavodih, ki imajo svet, pa se odloča o tem vprašanju z referendumom ...

O pristojnosti ni še nič izrečenega

Tovarišica Tatjana Belopavlovič je med drugim zanikala govorice o kakršnemkoli pritisku pri postopku združevanja. Režijske karte so resda zadržali, toda zato, ker še v načelu ni bilo rešeno, ali imajo pravico do njih tudi šolski in zdravstveni zavodi železnice. Nato je dejala, da so izobraževalne potrebe železnic glede na njihovo modernizacijo ogromne in enotni zavod za strokovno izobraževanje (ki naj bi vključeval tudi Višjo železniško tehniško šolo) je zamisel, o kateri so razpravljali tudi z Republiškim sekretariatom za kulturo in prosveto. O možnosti formiranja izobraževalne skupnosti pa je dejala, da kot je seznanjena, predlog zakona take skupnosti taksativno ne našteva. Ob koncu pa je dejala, da glede pristojnosti delovnih enot zavoda še ni nič izrečenega, sodi pa, da bi delovna razmerja in delitev osebnega dohodka ostala v njihovi pristojnosti.

Opletanje z denarjem je v tej razpravi odveč!

Tov. Vodopivec je dejal, da zaradi tega, ker železnica daje denar za izobraževanje (ker potrebuje seveda kader), ne sme protizakonito ravnati. Sama formulacija pristopne izjave pa je večkratni dokaz za to. Kolektivi naj bi podpisali izjavo še predno je bil novi zavod ustanovljen (8. IX. 1966). Normalno pa bi bilo, da bi predhodno skupaj s kolektivi poiskali najboj primerno obliko združevanja interesov. Izjava govori tudi o tem, da naj bi se samostojni kolektivi priključili kot delovne enote. Čez noč pa ni mogoče nekomu omejiti samoupravnih pravic. Poleg tega bi se o spojitvi kolektivi morali izreči z referendumom. Še o pritisku! Ta nedvomno obstaja, če obstaja stališče, da tisti, ki ostaja izven okvira novega zavoda, ostaja brez zapisanih pravic v statutu podjetja, torej tudi brez denarja.

Zapozneli razgovori

Tovariš Mužič je dejal, da bi pravočasni razgovori s kolektivi gotovo omogočili tudi točnejšo opredelitev pravic in medsebojnih odnosov. Železnica ima prav gotovo svoje interese na področju izobraževanja, toda zaradi tega ne bi smeli zavreči iniciative, da bi tudi šolski kolektivi razvili svoje koncepte o integraciji. Zdaj izgleda, kot da ima le vsak svoj interes, v resnici pa je bil le postopek tak, da je šolske kolektive postavil pred gotovo dejstvo.

Zapostavljena vsebina izobraževanja

Zaradi slabega komuniciranja, je dejal tov. Ferenc, se odprti vsebinski problemi izobraževanja niso uspešno reševali. O predlogu za nov zavod so razpravljali vsi kolektivi železnice in šolski kolektivi. Mnenja so pa bila zelo različna in delavski svet je osvojil pač le eno mnenje. Vse od takrat pa so razprave ostale približno na isti točki. Izrazil je mnenje, naj bi šole v okviru statuta novega zavoda ostale samostojne, razen v določilih, ko bi jih statut drugače obvezoval. Sicer pa je tudi izrazil prepričanje, da postopek ustanovitelja vendarle ni bil nezakonit, le drobnarije so bile povod, da v dogovorih niso prišli dlje.

In zaključek?

Po nekajurni razpravi, iz katere smo povzeli le glavne misli, je Marijan Jenko dejal, da je očitno, da bodoča organizacija in status vzgojno izobraževalnih zavodov železnice morata temeljiti na dogovorih, sporazumih, razumevanju obojestranskih interesov, tako ZŽTP kot tudi že samostojnih zavodov — šol in domov. Ne le sodba Vrhovnega sodišča SRS, tudi razprava je pokazala, da so bili dosedanji postopki milo rečeno skrajno nedemokratični in da so bile kršene zakonite pravice samoupravljalcev. Formulacija pristopne izjave najbolj dokazuje, da ni bilo normalnega dogovarjanja, marveč materialni in moralni pritisk na delovne organizacije. V tem smislu sindikat polno podpira samoupravne pravice šolskih zavodov. Ves postopek bo gotovo treba obnoviti, jasno motivirati razloge, ki govore v prid spojitve in na osnovi katerih naj bi se kolektivi kasneje z referendumom odločali.

SONJA GAŠPERŠIČ

SIGNALI

Kranjčani so spet eno pogruntali.

Omislili so si velik, največji rekreacijski center v državi. Zgradili naj bi ga le streljaj daleč od sedanjega dokaj razkošnega športnega parka ... Zgradili naj bi ga na Očanovem, kakor pravijo temu kraju.

V kranjskem projektivnem biroju so za tri milijone starih dinarjev že izdelali projekte. Po teh projektih naj bi na Očanovem zgradili vrsto novih igrišč za odbojko, tenis, rokomet, košarko, balinanje, nogomet, badminton ... potem

Spet so eno pogruntali

še novo kopališče in celo vrsto hotelov, motelov, počitniških hišic ...

»Kaj je vsega tega treba?« se sprašujejo preudarni Kranjčani in pripominjajo: »Saj še sedanjega športnega parka nismo menda do konca zgradili, pa hočejo graditi spet novega ...«

Od najbolj »zlobnih« kranjskih jezikov pa je slišati:

»Verjetno na kranjskem projektivnem biroju niso imeli kaj delati, pa so se lotili načrtov za rekreacijski center, ki pa bodo po vsej verjetnosti obležali zaprašeni v predalih ...«

Še najbolj na pravem mestu pa je bila pripomba znanega in izkušenega kranjskega gostinskega delavca Jožeta Dvoržaka, sicer pa šefa kranjskega hotela Evropa. Takole pravi:

»Pa kaj si spet omišljalo nekaj, kar zanesljivo še zlepa ne bomo uresničili. Poglejte, kaj je s hotelom na Šmarjetni gori. Vanj smo zakopali težke milijone, danes pa hotel sameva in posluje z izgubo. Ne zanikam, da na Očanovem ni primeren prostor za rekreacijski center. Toda, če ga bomo začeli graditi tako, kot je predvideno v načrtih, ne bo tja zlepa nobenega turista ali delavca iz kranjskih tovarn. Vsak se bo ustrašil ... visokih cen namreč ... Ali he bi raje najprej začeli z navadnim campingom, potem pa bi videli ali se na Očanovem splača zgraditi rekreacijski center. Pravzaprav bi kar sam po sebi zrasel ... Vsaj tako delajo povsod po svetu pa tudi pri nas.«

Pa še res je!

Slišal v restavraciji kranjskega hotela Evropa in zapisal

MILAN ŽIVKOVIĆ

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

Vsak dan med knjigami

Ne bi več vedel povedati, kolikokrat sva z Matkom Mohoričem, poslovodjem knjigarne v poslovalnici Državne založbe Slovenije na Mestnem trgu v Ljubljani, začenjala in spet prekinjala pomenek. Povem lahko le, da ob vsesplošnem jadikovanju o kritičnem položaju našega založništva in knjigotrštva res nisem pričakoval, da med nami še živi toliko ljubiteljev knjig, na katere smo Slovenci sicer že od nekdaj in močno navezani.

Gneča, skoraj nepretrgana veriga kupcev knjig na obroke, ki so prišli poravnavat svoje račune, zvonjenje telefona in š vse drugo, kar je botrovalo temu začetnemu vtisu, je seveda pogodilo tudi prvo vprašanje: »Kakšnih knjig največ prodate, kdo so kupci, kakšne so njihove želje, gre morda samo za ‚prehodne' kupce, ker se pač bližajo novoletni prazniki?«

»Ne bi rekel, da je gneča zato, ker smo začeli prodajati tako imenovane darilne kolekcije in zbirke knjig,« je zamišljeno odvrnil tovariš Mohorič. »To in pa bližajoči se prazniki sicer tudi vplivajo na povečano prodajo. Vendar je med Slovenci vedno več ljubiteljev knjig, ki so pripravljeni plačati tudi višjo ceno, če jo lahko poravnajo na obroke. To jim naša založba že dolgo nudi. Je pa spet tako, da so v pretežni večini tisti, ki raje plačajo kak stotak več, samo da lahko dobijo bolje opremljeno, oziroma lepše, na primer v polusnje vezano knjigo. Ustrežemo tudi takim željam, čeprav spet ne samo zato, ker smo končno samo trgovci. Zdi se nam namreč razumljivo, da ljudje poleg vsebine pogledajo tudi na kakovost zunanje opreme ...

Veseli me, da je takih kupcev vedno več. Tisti, ki so še včeraj kupovali cenejše izdaje, se danes odločajo za dražje, trajnejše in lepše opremljene knjige. To ni samo dokaz povečanega standarda, to končno pomeni izraz višje kulturne ravni. Kako pa ljudje začenjajo kupovati knjige, pa je tudi znano ... Najprej tiste knjige, ki jih kot šolarji potrebujejo za obvezno čtivo. Vsega tega ogromno prodamo. Potem pa se začenja obdobje, ko knjigotrži lahko vplivamo samo še z bolj ali manj uspelo komercialno politiko. Če je šola storila svoje, ljudje sami po sebi radi posežejo po priznanih delih iz domače in iz svetovne književnosti. Potem pridejo na vrsto razni bestsellerji. Zlasti teh zadnjih knjig ogromno pokupijo ‚prehodni' kupci, mislim takšni, ki knjige kupujejo za darila ali pa zase, če so prepričani, da bi zavoljo izjemne aktualnosti tako knjigo morali prebrati. Poudaril pa bi rad, da med tako imenovane bestsellerje štejejo tudi mnoga dela svetovne in domače klasične književnosti, ne samo »Angelika« in drugi ljubezensko navdahnjeni romani, ki vselej gredo najbolje v denar. Sorazmerno zelo uspešno na primer prodajamo Tolstojeva dela, Flaubertovo ‚Vzgojo srca', zbrana dela slovenskih klasikov in še mnoge druge. V tem vidim dokaz, da šola neverjetno veliko lahko vpliva na človekovo kulturno obzorje, kajti knjige, oziroma avtorji, ki jih omenjam, so bili že davno priljubljeni med slovenskim občinstvom.«

»Kako pa je z deli mlajših domačih avtorjev?«

»Zelo nerodno vprašanje! Kar na hitro nanj niti ne moremo odgovoriti, niti nikomur nočem napraviti škode, ker bi morda nanj pozabil. Na splošno pa lahko odgovorim samo to, da njihove knjige ljudje kupujejo z nekakšnim nezaupanjem, ki je povrh vsega največkrat tudi neutemeljeno. Saj tudi te knjige priporočamo, morda še veliko bolj kot katerekoli druge, ker je predvsem od naše spretnosti odvisno, če bodo našle pot do kupca. Srečujemo pa se z ukoreninjeno navado, da ljudje knjige kupujejo na primer za darila in takrat kupijo nekaj, o čemer so vnaprej prepričani, da je dobro, zanimivo in da ima trajnejšo literarno vrednost. Ker pa dela domačih avtorjev, mislim mlajše generacije, sami bolj redko berejo, kupujejo klasiko in bestsellerje ...«

Matko Mohorič v mladih letih ni mislil, da bo kdajkoli prodajal knjige. Pa je življenje tako naneslo ... Najprej je bil vajenec in potem pomočnik v papirnici, kar pa je kmalu zamenjal za delo v knjigarni. Trgovski šoli je z izrednim šolanjem dodal še srednjo ekonomsko šolo, zdaj pa se spopada s študijem na višji komercialni šoli v Mariboru. Knjige pa še kljub temu bere, čeprav ne več toliko kot včasih, ko je imel več časa. »Najraje imam zgodovinska dela, potopise in svetovne ter domače klasike kar po vrsti,« je omenil za zaključek najinega pomenka.

M. GOVEKAR

Za določen proizvod porabimo pri nas 100 ur dela, v najbolj razvitih državah na svetu pa samo 20. Produktivnost je v teh državah torej petkrat večja.

Zakaj ...?

Dobro gospodarjenje zahteva sposobne ljudi. Sposobnost pa je odvisna od izobrazbe.

Pri nas pa imamo v večini podjetij več kot 50 % ljudi, ki nimajo dokončane osnovne šole. V Nemčiji, na primer, je ta odstotek kar desetkrat manjši. Samo 5 % zaposlenih nima osnovne šole in opravljajo delo težakov.

Ali naš način proizvodnje res zahteva več kot polovico težakov ...?

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DRŽAV — ZDRUŽITE SE!

POSEBNA IZDAJA V NOVEM MESTU

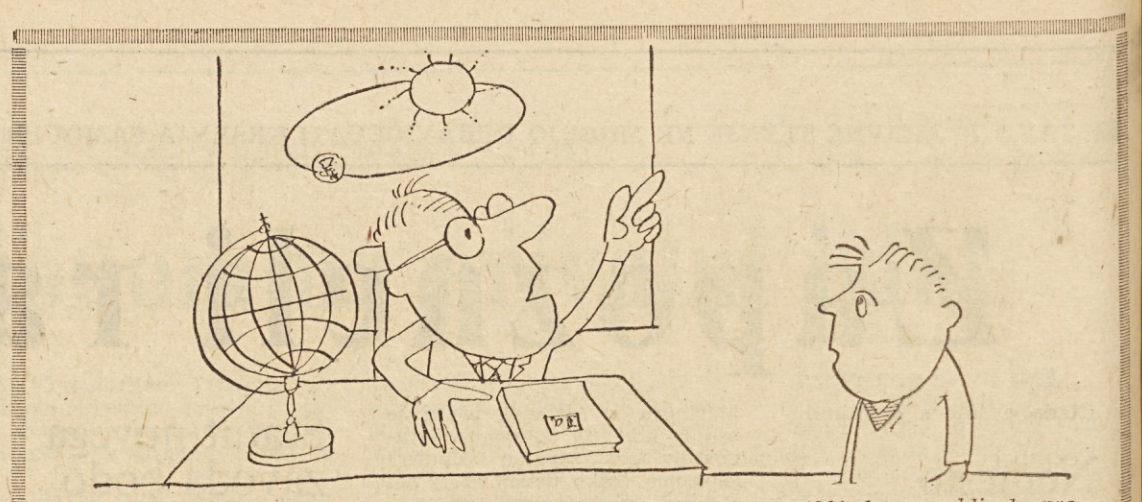

Najdaljša novomeška noč je tista, ki traja še danes od leta 1961, ko so rekli, da problemov šolstva ni moč rešiti čez noč

MNENJA IN STALIŠČA

Nedvomno je prostor preskromno odmerjen, če bi hoteli zabeležiti vse izjave, ki smo jih dobili od novomeških sindikalnih delavcev o problemih, ki se z njimi dnevno srečujejo. Zavoljo tega vam posredujemo le nekatera mnenja in stališča.

FRANCA KRANJCA, diplomiranega pravnika, zaposlenega na občinski skupščini v Novem mestu, smo povprašali, kako je s pravno zaščito sindikalnega članstva v občini?

Sam vodim pravno posvetovalnico pri občinskim sindikalnem svetu v Novem mestu že od februarja letos. Vsak ponedeljek od 15. do 17. ure sem kot pravni svetovalec na razpolago vsemu sindikalnemu članstvu. Za kakšno pomoč se največ obračajo delavci, člani sindikata, sprašujete. Največ zavoljo sporov iz delovnih razmerij. Doslej sem obravnaval največ po dva primera na teden. V vseh teh primerih ni šlo za kakšne hujše delovne spore, marveč so delavci prišli k nam največkrat le po nasvete, kako naj se ravnajo v primerih, če so neupravičeno premeščeni z enega delovnega mesta na drugega, potem kakšne pravice imajo glede dopustov in podobno. Največkrat sindikalnim članom, ki iščejo pravno zaščito pri nas, pomagamo z nasveti, na kateri organ naj se obrnejo, da bodo svojo zadevo uredili. Včasih jim pa kar sam napišem, bodisi ali prošnjo, ali pritožbo. Ob vsem tem delu pa sem ugotovil, da večina delavcev, ki išče pri nas pravno zaščito, sploh ne pozna interne zakonodaje v podjetjih, kjer delajo.

Trije ljudje o treh problemih

Če bi namreč to zakonodajo poznali, se prav gotovo ne bi oglasili v naši pravni posvetovalnici. Namreč dobri samoupravni akti te ali one delovne organizacije lahko sami po sebi rešijo problem. Res pa je tudi, da v mnogih podjetjih novomeške občine še nimajo interne zakonodaje speljane do kraja. Če pa jo imajo je ta največkrat zelo pomanjkljiva.

JOŽICO MIKLIČ, diplomirano ekonomistko v tovarni zdravil Krka, sicer pa tudi članico občinske komisije za prehod na skrajšan delovni teden, smo povprašali o tem, kako daleč so novomeške delovne organizacije s programi za prehod na 42-urni delovni teden?

Doslej smo v občinski komisiji za prehod na 42-urni delovni teden pregledali le programe manjših proizvodnih, obrtnih, gostinskih in trgovskih podjetij. Nismo pa še uspeli pregledati programov največjih podjetij v občini, kot so Novoteks, Novoles, IMV, Gozdno gospodarstvo, SGP Pionir itd.

In če bi na kratko ocenila programe za prehod na skrajšan delovni čas zlasti manjših podjetij v občini, potem moram reči, da so ti izredno pomanjkljivi, ker se opirajo le na suhoparne knjigovodske podatke. V večini programov za prehod na skrajšan delovni teden nisem opazila perspektivnega razvoja podjetij, marveč le nekakšno »tipanje«, katere proizvodnje se bodo oprijela v naslednjem obdobju. Vem, da je dober program za prehod na skrajšan delovni teden težko narediti čez noč, zlasti še, če posamezna podjetja nimajo izdelanega osnovnega koncepta razvoja. Takih podjetij pa je v naši občini še precej.

Kaj me še moti pri programih za prehod na skrajšan delovni teden? Predvsem to, da ni noben program prilagojen 7-urnemu delavniku, marveč le prosti soboti. To pa se mi zdi izredno slabo, posebno za tista podjetja, ki že zdaj delajo samo v eni izmeni in stroji tečejo le osem ur na dan, poslej pa bodo tekli še en dan manj v tednu.

Ob tem bi rada še povedala, da smo pa prav v Krki, v programu za prehod na skrajšan 42-urni delovni teden posebej poudarili večizmensko delo. Ob prehodu na skrajšan delovni teden bomo že prihodnje leto izpopolnili drugo in uvedli še tretjo izmeno. Sicer v nasprotnem primeru ne bomo dosegli tiste stopnje storilnosti, ki jo skrajšani delovni teden zahteva.

ADOLF ŠUŠTAR, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu, pa je še odgovoril na vprašanje o oddihu in rekreaciji zaposlenih?

Po daljšem zatišju smo letos v Novem mestu spet organizirali delavsko športne igre. Udeležba na teh igrah je bila presenetljiva. Sodelovalo je 20 sindikalnih podružnic s 750 tekmovalci-delavci. In prav zaradi tako množične udeležbe na letošnjih delavsko športnih igrah smo občasno komisijo za oddih in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu že spremenili v stalno komisijo.

Ne bi posebej govoril o namenu teh iger, marveč bi rad poudaril, da smo z letošnjimi delavsko-športnimi igrami zajeli vse tiste navdušene športnike med našimi delavci, ki so doslej neorganizirano in včasih brez pravega smisla prirejali razna športna tekmovanja, ki pa so se mnogokrat celo izrodila. S sistematično organiziranimi delavsko-športnimi igrami pa smo letos omogočili športno in rekreacijsko udejstvovanje delavcev tudi iz manjših delovnih organizacij, ki pa doslej te možnosti skoraj niso imeli. Naj povem še to, da so nas celotne igre veljale le blizu 600.000 starih dinarjev.

In kakšne imamo načrte?

Že v februarju bomo nadaljevali z zimskimi delavsko-športnimi igrami, ko bomo v dolenjskem zimsko-športnem središču, v Črmošnjicah organizirali tekmovanje delavcev v veleslalomu in sankanju. Nasploh pa bo poslej stalna komisija za oddih in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu skušala v delovnih kolektivih naše občine organizirati tudi dnevno in tedensko rekreacijo. To bomo po mojem delno uspeli organizirati na ta način, da bomo priredili tekmovanja, ki so bila letos turnirska, že v prihodnjem letu po ligaškem sistemu. S tem se bodo tekmovanja odvijala iz tedna v teden, iz dneva v dan, in ne nazadnje bo tudi zanimanje zanje med delavci še bolj naraslo.

JURE LEVIČNIK OCENJUJE DEJAVNOST ZBORA DELOVNIH SKUPNOSTI OBČINSKE SKUPŠČINE NOVO MESTO

V imenu integracije

JURE LEVIČNIK, direktor IMV v Novem mestu je podpisal zadnjo pošto za ta dan. Zaprl je podpisno mapo in »zapustil« direktorski stol.

Ob klubski mizici se je »prelevil« v predsednika zbora delovnih skupnosti občinske skupščine Novo mesto. In prav o delu in vlogi zbora nama je stekel pogovor.

O čem je razpravljal vaš zbor in kako ocenjujete njegovo vlogo v novomeškem gospodarjenju?

Samokritično moramo ugotoviti, da nismo tako dejavni, kot bi morali biti. Na samostojnih sejah smo se zbrali letos trikrat, vselej ob periodičnih gospodarskih obračunih. Vsakič smo sicer razpravljali o gospodarjenju v novomeških gospodarskih organizacijah, vendar nismo nadrobno govorili, denimo, o gospodarskem stanju in o perspektivnem razvoju posameznih gospodarskih področij, še manj pa o konkretni delovni organizaciji.

Novi pogoji gospodarjenja najbrž že silijo zbor v bolj poglobljeno proučevanje gospodarskih vprašanj v občini.

Res je. Prvi rezultati gospodarske reforme nas bodo prej ko slej prisilil, da bomo morali bolj delovno in bolj učinkovito posegati v probleme gospodarjenja. Osnova za tako proučevanje bi morala biti analiza o razvoju gospodarstva v naši komuni. Potlej bi lahko načeli eno najpomembnejših vprašanj — bolj smotrno izkoriščanje gospodarskih zmogljivosti na našem gospodarskem prostoru in ne le reševanje nekaterih perspektivnih problemov v posameznih delovnih organizacijah. Pri tem mislim na koncentracijo proizvodnih, kadrovskih in drugih zmogljivosti sorodnih delovnih organizacij. V tem imenu, v imenu vseh možnosti integracije bi moral delati naš zbor delovnih skupnosti in pri tem spodbijati ozke tovarniške in komunalne lokalistične težnje. Se pravi, poiskati bi morali možnosti za integracije tudi izven občinskih meja. Menim, da bi to nalogo naš zbor zmogel. Včasih so nekateri občani očitali, da se je zbralo v zboru »preveč« vodilnih strokovnih delavcev. Ob novih nalogah pa vidim prav v takšnem sestavu bolj učinkovito razpravo in tudi rešitve za boljše gospodarjenje v novomeški občini.

Kako ocenjujete letošnje gospodarjenje v vaših delovnih kolektivih?

Novomeške delovne organizacije stojijo na solidnih gospodarskih nogah. Ne vem za podjetje, ki bi v novih pogojih gospodarjenja zašlo v težave. Nasprotno. Reformni ukrepi so bili zdravilna injekcija za umnejše gospodarjenje in zato boljše gospodarske uspehe. Pri tem so trenutno izjema le zdravilišča. Preko noči so se znašla v nezavidnem položaju. Včasih smo jih silili in usmerjali v zdraviliško dejavnost. Zdaj jih s toliko večjo vnemo usmerjamo v turizem. V tem vidijo tudi sami rešitev in v teh prizadevanjih jim bomo morali vsi pomagati.

Slišati je, da ste na sejah vašega zbora že dvakrat skupno razpravljali s člani plenuma ObSS. Kaj sodite o tovrstnem sodelovanju in o kvaliteti razprave članov občinskega sindikalnega sveta?

Menim, da so takšne razprave zelo dobre. Sindikati, ki spodbujajo in jačajo vlogo samoupravnih organov, se lahko na naših sejah seznanijo z najbolj objektivno podobo materialnih problemov samoupravljanja. V skupni strokovni razpravi so člani ObSS držali korak s člani zbora. Večkrat smo se med razpravo v stališčih razhajali, vendar smo doslej spoštovali mnenje drug drugega in se na koncu zedinili.

Pobudnik in zvesti sodelavec pri oblikovanju okvirne vsebine za današnjo posebno izdajo, ki jo posvečamo novomeški komuni, so bili občinski sindikati.

O tem, kaj naj pišemo, smo se zlahka sporazumeli, kajti tudi v pričujoči izdaji so novomeški sindikati ostali verni svojim dosedanjim delovnim metodam: sindikat je sicer kot organizacija delavcev v prvi vrsti dolžan skrbeti za drobne in velike probleme proizvajalcev, vendar podpira in pozdravlja v tem prizadevanju pobude tudi drugih družbeno političnih in upravnih organizacij v občini.

Verna podoba takega načina sodelovanja v novomeški komuni je tudi današnja posebna izdaja. Pri tem pa se tako ObSS kot uredništvo zavedata, da na tem skromnem prostoru še zdaleč nista mogla načeti vseh vprašanj, ki zadevajo novomeške proizvajalce.

Vsem, ki ste se z nami pomenkovali v teh dneh in ljubeznivo tešili našo radovednost, iskrena hvala!

KVALITETNI PREMIKI

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Kakor kje in kdaj! So še primeri, da se po podjetjih vprašujejo, kaj naj poleg samoupravnih organov še dela sindikat. Rekel sem, da je odgovor kratek: **sindikalna organizacija naj dela za članstvo.** Delala pa bo lahko, če si bo prizadevala za resnično samoupravne odnose, za takšno vzdušje, ko bo vsak član sindikata brez bojazni pred posledicami povedal svoje mnenje, postavljal vprašanja vsakomur, ne glede na njegov položaj. Njegova organizacija ga mora pri tem podpreti, da bo dobil tudi odgovor in da bo vse minilo brez posledic za prizadetega. Tako je tudi edinole prav, saj našim ljudem kar po vrsti spet ni mogoče očitati, da bi bili zdraharji in kritikastri, če grajajo karkoli, kar bi očitno lahko in moralo biti drugače, boljše.

Dodal bi še, da je v naši občini že precej sindikalnih podružnic, ki v omenjenem smislu usmerjajo svojo dejavnost. Med njimi bi naštel **podružnice v Iskri — Šentjernej, Gozdnem gospodarstvu, Novolesu in Tovarni zdravil KRKA.** V teh in še nekaterih drugih kolektivih pobuda za razreševanje najrazličnejših problemov vse bolj prihaja od spodaj. To pa je mogoče samo tedaj, če sindikalne podružnice prav razumejo svoje naloge, če prisluhnejo problemom svojih članov in če jim vse, kar jih zanima, pojasnijo v razumljivem jeziku. Kadar pa je tako — in vedno večkrat je tako — je toliko manj možnosti, da bi zgolj posamezniki odločali o usodi kolektivov; da bi pobuda za razreševanje raznih problemov prihajala zgolj od strokovnega kolegija podjetja, s čimer se potem brez bistvenih pripomb strinjajo tako samoupravni organi kot politične organizacije v podjetjih. Tako pa je spet zato, ker niti potem, ko je nekaj že odločeno, nihče ne smatra za potrebno, da bi delavce vsaj povprašal, kaj mislijo o že sprejetih sklepih, katerih posledice bodo tudi oni nosili in najbolj občutili. In če to misel razvijem do konca: tako je zato, ker tudi marsikateri sindikalni delavec v delovni organizaciji še vedno naseda miselnosti, da so po podjetjih naše komune zaposleni pretežno ljudje, ki jih kar na splošno proglašamo za podproletarce in jim kot takšnim tudi odrekamo vsako zanimanje za gospodarjenje in odločanje v njihovem kolektivu. Take trditve pa držijo le v manjši meri, kajti osebno poznam veliko delavcev, ki doma po malem tudi kmetujejo, vendar se za boljše poslovanje svojih podjetij zanimajo najmanj s takšno skrbjo kot če bi šlo za njihovo osebno lastnino.«

»Vaše priporočilo za priprave na občne zbore?«

»Predvsem načrtno delo, začenši s kadrovsko politiko in vsem ostalim; kot drugo pa program bodočega dela, ki naj ne bi bil prenatrpan, da se zaradi tega sindikalni delavci ne bi izgubljali v drobnjarijah. Če bodo podružnice na splošno in bolj kot doslej odpirale posamezne probleme oziroma nanje opozarjale, potem pa dosledno terjale pojasnila ali odgovore, če se bo-

do pri tem ravnale tudi po željah članstva, si bodo priborile večji ugled in veljavo. Tam, kjer ga imajo že zdaj, in omenil sem nekaj takih kolektivov, delavci ne vprašujejo, zakaj morajo plačevati sindikalno članarino,« je zaključil tovariš Kebe.

ZABELEŽENO V KMETIJSKI ZADRUGI »KRKA«:

Pika na »i« še manjka

Letošnjega leta se bo kolektiv kmetijske zadruge KRKA najbrž še dolgo spominjal. Ne samo zato, ker jim vendar enkrat ne bo treba poslušati očitkov, da so spet poslovali z izgubo, pač pa predvsem zaradi tega, ker vedo, da so se do tega težko zaželenega rezultata prikopali s trdim delom. O tem se pogovarjamo s predsednikom sindikalnega odbora v KZ Krka, tovarišem Albinom Luzarjem:

»Naša zadruga je nastala s postopnim združevanjem 56 manjših zadrug, od katerih je vsaka začela izvajati svoj program dela in investicij, zaradi številnih reorganizacij pa tega nobena ni mogla do kraja izpeljati. Tako je ob vsaki reorganizaciji prišlo do razgovorov o nenormalno visokih stroških in za nove razmere nepotrebnih, čeprav podedovanih investicij. Nazadnje je vse skupaj padlo na naš kolektiv in smo bili samo mi krivi, ker čez noč nismo znali in mogli ujeti kraja s koncem, da ne bi bilo izgube.

Teh očitkov smo bili še pred reformo do grla siti. Zavedali pa smo se tudi tega, da nam v nedogled nihče izgub tudi ne bo pokrival. Tako smo se najprej vprašali, kakšni programi so zastavljeni in kaj lahko pričakujemo od tistih načrtov, ki smo jih podedovali od drugih, da bi zanje anuitete mi plačevali. Ko je bil ta pregled končan, je na osnovi vseh podatkov in ugotovitev nastal naš sedanji program, v katerem je vse podrejeno končnemu cilju, to je pitanju živine, ki pomeni naš glavni končni proizvod. V okviru tega še posebej in v obojestranskem interesu vse bolj razvijamo tudi kooperacijo z zasebnimi proizvajalci.

Ker smo se torej poslovili od vsega, kar nič ne nosi, ampak samo požira, bomo letos vendarle poslovanje zaključili s pozitivno bilanco. Vse te zadeve smo v glavnem razčistili še pred reformo in nas le-ta zato ni prizadela. Prizadela pa nas bo, če je ne bomo uveljavili do konca. Vprašujemo pa se, doklej bo veljala takšna kontrola cen, kakršno imamo zdaj. In drugič: kdaj se bodo pristojni spomnili in ukinili preživele predpise? Še zmeraj na primer velja predpis, ki pravi, da lahko za vsak kilogram žita zaračunamo le 2,5 S-din marže. Takrat si za ta denar dobil pol žemlje, danes pa... Če smo se mi soprijeli z gospodarjenjem, če smo se odločili za spremembe v tehnologiji in za vse drugo samo zato, da bi se izkopali iz težav, potlej nam teh ne bi smeli povzročati razni ‚pozabljivci', ki razen tega za nič tudi ne odgovarjajo!«

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO

Piran

vabi

v novo odprto restavracijo PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče

SERGEJ THORŽEVSKIJ, PREDSEDNIK NOVOMEŠKE OBČINSKE SKUPŠČINE, GOVORI O PROBLEMATIKI DRUŽBENIH SLUŽB V OBČINI

PROBLEMATIČNO: KMEČKO ZAVAROVANJE

Področje družbenih služb je tudi v novomeški občini tako razvejano, da bi težko strnili vso problematiko le v nekaj stavkov. Zavoljo tega smo se odločili za kratek razgovor s Sergejem Thorževskijem, predsednikom novomeške občinske skupšine. Ne da bi ga posebej povprašali, je kar sam začel pripovedovati:

»V novomeški občini sta na področju družbenih služb dve stvari precej problematični, in sicer področje socialnega zavarovanja, tako delavskega kot kmečkega, in seveda kot povsod pri nas je problematično tudi področje šolstva...«

»Bi morda najprej spregovorili o delavskem in kmečkem zavarovanju, zakaj je to pri vas problematično?«

»Za delavsko zavarovanje že tako in tako vemo, da je v precejšnji izgubi tudi v naši občini. Zaradi tega bi rad spregovoril nekaj o kmečkem zavarovanju, še posebej zato, ker imamo v občini blizu štirinajst tisoč kmečkih zavarovancev.

Namreč kmečko zavarovanje v naši zakonodaji sploh še ni našlo pravega mesta, bi rad posebej poudaril. Zaradi tega imamo na tem področju vedno tudi toliko sprememb. Še do nedavnega so na primer tisti kmetje, ki so zaposleni bodisi v industrijskih podjetjih ali kje drugje — mimogrede povedano, takih je v naši občini precej — tudi plačevali del sredstev za kmečko zavarovanje. Zdaj tega prispevka ne plačujejo več. To pomeni za kmečko zavarovanje na našem področju precej manj sredstev. Potem imamo v občini mnogo takih kmetov, ki imajo le krpo zemlje in povrhu vsega so to starejši ljudje, že dokaj izčrpani. Takšni kmetje, po pravici povedano, težko plačujejo prispevek za socialno zavarovanje ob že tako in tako skromnem življenju in še bolj skromnih dohodkih...«

»Ali vam niso rekli, da naj občina rešuje vse te probleme?«

»Rekli so že, toda sam se sprašujem, do katere mere naj občina rešuje probleme kmečkega zavarovanja. Povem naj vam, da občina že prispeva nekaj denarja tudi za kmečko zavarovanje, toda ta sredstva so kaplja v morje...«

»Kaj pa je pri šolstvu narobe, kot se že uvodoma omenili?«

»Predvsem je v šolstvu naše občine najbolj pereče, da osebni dohodki pedagoškega kadra na šolah preveč zaostajajo za osebnimi dohodki zaposlenih v gospodarstvu in drugih službah. Razen tega pa osebni dohodki zaposlenih na šolah še stagnirajo.«

»Kaj morate, po vašem mnenju, storiti, da bi iz občinskega proračuna primaknili še kakšen dinar za boljše nagrajevanje pedagoškega kadra na šolah?«

»Ena od rešitev je morda v tem, da dejansko še enkrat ‚pretresemo' občinski proračun in natančno vidimo, ali sredstva na naših šolah trošimo zares smotrno. Kot vem, bi se ob že tako ‚napetem' proračunu dalo še kaj ‚stisniti' in s tem omogočiti boljše nagrajevanje pedagoškega kadra. Druge poti za zdaj ne vidim...«

Vedno in ob vsaki priliki skodelico kave

mercator

POMENEK Z ING. PETROM IVANETIČEM, DIREKTORJEM ZAVODA ZA IZOBRAŽEVANJE KADROV IN PRODUKTIVNOST DELA

ZAKAJ BI SE LE ŠOLALI?

V stavbi vajenske šole raznih strok je v enem njenem krilu Zavod za izobraževanje kadrov in produktivnost dela. Iz njegovih oddelkov odhajajo po končani izobraževalni sezoni absolventi osnovnih šol, kvalificirani delavci, tehniki, trgovski poslovodje, diplomanti visokih šol, absolventi tečajev za tuje jezike, za družbeno-ekonomsko izobraževanje...

Novomeščani se ponašajo s to svojo ustanovo. Zatrjujejo, da jim omogoča nadaljnje šolanje na vseh izobraževalnih stopnjah in v vseh strokah, ki so doma v novomeškem gospodarstvu. Zatrjujejo pa tudi, če bi izobraževal zavod za izobraževanje v treh izmenah, v nekaj letih ne bi mogel zapolniti velikih potreb po strokovnih kadrih v novomeškem gospodarstvu. Brez skrbi. Zaenkrat ne kaže, da bi moral izobraževati v treh izmenah, kajti nekateri Novomeščani govorijo poparjeno o tistih delovnih organizacijah, kjer so se vodstva z osnovnošolskimi možgani preveč zasedela na svojih stolčkih in zato ne uvidijo potrebe po lastnem, še manj pa potrebe po izobraževanju delavcev v proizvodnji.

V letošnji izobraževalni sezoni se šolajo tehniki in trgovski poslovodje v šestih oddelkih. Na višjih šolah pomaga zavod skoraj 250 slušateljem. Izredno študirajo na višji komercialni, pravni, gradbeni, strojni in elektro tehnični visoki šoli in pedagoški akademiji.

Ing. Peter Ivanetič, direktor zavoda za izobraževanje pove, da lahko dobijo slušatelji na zavodu za izobraževanje vse informacije o šolanju in da jim v Novem mestu omogočijo tudi vpis. Po skupnem dogovoru s slušatelji programirajo seminarje, konzultacije in izpite.

Zavod za izobraževanje se vzdržuje z lastnimi dohodki. Zato na zavodu ne držijo križem rok. »Pritiskamo in prepričujemo delovne organizacije in jim ponujamo svoje usluge,« pove tov. Ivanetič. Zanimanje za izobraževanje pa je skromno, še manj pa pobud. Nekaj pa vendar. Posebno se navdušujejo za izobraževanje večje delovne organizacije. Z nekaterimi že uspešno sodelujemo, skupno sestavljamo programe za različne tečaje, za pridobitev kvalifikacije, seminarje za HTV, za pripravo dela, za delavce ki delajo v zunanji trgovini.«

Letos »ponuja« zavod delovnim organizacijam družbeno-ekonomsko izobraževanje za njihove upravljavce. »Odziva pa tako rekoč ni,« pove tov. Ivanetič. »Ne kažejo ga niti delovne organizacije, še manj pa upravljavci. Podobno je s splošnim izobraževanjem. Razen v Novoteksu, Novolesu in Krki menda niso nikjer drugod pristopili k načrtnemu izobraževanju.«

Zavod za izobraževanje je pred nedavnim izdelal obširno analizo o kadrovski strukturi v delovnih organizacijah dolenjskih občin. Povezal jo je v petih debelih knjigah. Podatki so zaskrbljujoči. Dobra polovica delavcev nima dokončane osnovne šole, da o drugih podatkih o bedni kadrovski strukturi ne govorimo. V nekaterih delovnih organizacijah so si jih »vzeli k srcu«, v mnogih pa nočejo pogledati vanje. Zakaj ne?

Saj res, zakaj kažejo delovne organizacije tako malo zanimanja za izobraževanje, zakaj delavci odklanjajo nadaljnje šolanje?

»Eden osnovnih vzrokov,« pravi tov. Ivanetič, »je strah za stolčke. Opažamo, da se v delovnih organizacijah, kjer imajo več strokovnjakov bolj zavzemajo za načrtno izobraževanje. V manjših delovnih organizacijah se pa včasih otresajo človeka, ki jim prinese diplomo v žepu ne da bi dali dinar za njegovo šolanje. Nič manj ne zavira izobraževanja nestimulativno nagrajevanje. Delavec ve iz izkušenj, da ne bo več zaslužil, da vselej ne bo dobil ustreznega delovnega mesta, če bo opravil to ali drugo šolo. No, in če je tako, če samoupravni organi in vodstva podjetij še mnogokje podcenjujejo izobrazbo, kako naj potlej terjamo, da bodo delavci silili v šolo.«

Doklej za mlade ne bo dela in kruha

V vseh razgovorih o problematiki zaposlovanja mladine se vedno močneje vsiljuje zaključek, da je treba prenehati z brezplodnimi razglabljanji in nekaj storiti, da bi mladi ljudje, če se želijo zaposliti, dobili delo in svoj kos kruha. Mnenja pa se očitno razhajajo, ko je treba povedati, kaj in kje naj bi »presekali«. Sleherni ukrep bi namreč dregnil v živo rano vseh tistih, ki jim je pogodu sedanje stanje. Takih na žalost niti ni malo. Zato ni čudno, da je med nami še veliko pristašev površinskega ocenjevanja in posplošenega poenostavljanja vseh teh zadev, kajti to je laže kot pa prizadetim spregovoriti o svojem mestu pri uresničevanju splošno deklariranih nalog.

Mar na primer ni zanimivo mnenje, da bi bilo za Novo mesto najbolje, če bi Ekonomsko srednjo šolo enostavno ukinili, ker njeni diplomanti težko najdejo zaposlitev... Ali ni še bolj zanimiv podatek, da taka stališča prihajajo na dan v času, ko je že vrabcem na strehah znano, da bi v delovnih organizacijah potrebovali vsaj še 240 diplomantov te šole, da bi imeli ustrezno zasedena vsaj tista delovna mesta, na katerih potrebujejo srednje ekonomske kadre?

Sicer velja poudariti, da v novomeški občini niso ugotovili nobenih novih oziroma drugačnih vzrokov, kot jih poznamo povsod po državi. Zato teh vzrokov tokrat ne bi naštevali in podrobneje razčlenjevali.

Radi pa bi spregovorili o nečem drugem, namreč o tem, kaj pa bi vendarle bilo mogoče storiti brez prehudih in trenutnih pretresljajev za tiste, ki neusmiljeno varujejo svoje položaje, čeprav zanje dostikrat nimajo niti znanja, marsikdaj pa tudi minimalnih sposobnosti ne.

Bolj ali manj očitna odsotnost načrtne in dolgoročne razvojne in kadrovske politike za vsako delovno organizacijo posebej bržčas pomeni vzrok, da prihajajo na dan vsi mogoči izgovori, zakaj ni prostih delovnih mest, ki bi jih — med drugim — zasedli tudi mladi delavci. Drži, da prehod na intenzivnejše gospodarjenje pogojuje tudi zmanjšano porabo živega dela, na kar že dodatno vpliva uvajanje sodobnejše tehnologije in modernizacije v proizvodnji. Vendar je spet res, da je velika večina sedanjih prizadevanj za intenzifikacijo gospodarjenja izrazito kratkoročno usmerjena. Razrešitev vseh težav iščejo zgolj v okvirih sedanjih razmer in sedanjega stanja, ne pa v pogledu naprej in na osnovi dolgoročnih rešitev, kar bi — razen drugega — omogočilo tudi odpiranje novih delovnih mest. Takšno nalogo pa spet lahko opravijo le strokovnjaki...

Ugotovimo pa lahko še to, da so se tudi v novomeški občini pri politiki kadrovanja in zaposlovanja zaustavili na točki, ko še ni bil potreben »kirurški rez«. Največ, kar so kje storili, je bilo namreč to, da so kot pogoj za zaposlitev postavili dokončano osemletko in da so ponekod bolj predpisali, kot pa se tega držijo, da morajo ljudje, ki zasedajo vodstvena mesta, v določenem roku izpolniti tudi formalne pogoje glede izobrazbe, če nočejo, da bodo po lastni krivdi zamenjani. In še druga ugotovitev: doslej je izostala koordinirana akcija vseh, ki bi lahko kakorkoli doprinesli k razčiščevanju problematike v zvezi s politiko zaposlovanja in še posebej glede zaposlovanja mladine. Dejstvo namreč je, da bo še treba ‚odpirati oči' in da se ta proces, kakor je komu prav ali pa tudi ne, začenja v delovnih organizacijah, ki pa same tega tudi ne zmorejo.

Če bomo vsaj v prihodnje priče tesnejšega sodelovanja službe za zaposlovanje, delovnih organizacij, političnih organizacij in tudi staršev; če bo v njihovih hotenjih zavladalo večje razumevanje in kar je še važnejše — tudi zavest odgovornosti do mladega rodu, ki išče delo, potlej mladi v prihodnje najbrž ne bodo več z grenkobo v glasu vpraševali: »Kaj smo storili in s čim smo se zamerili, da nam lastni starši onemogočajo, da bi dobili delo in svoj kos kruha?«

REZERVIRANI STOLPEC

Branko Pogeljšek,

predsednik IO sindikalne podružnice NOVOTEKS, Novo mesto:

- **Če bi se odločila za pomenek o skrbi za življenjski standard delavcev vašega podjetja, kaj bi posebej poudarili?**

Za tri stvari gre, navedel pa bi jih po stopnji problematičnosti in aktualnost reševanja: najprej so zadeve v zvezi z otroškim varstvom, potem stanovanjske zadeve in nazadnje družbena prehrana.

V Bršljinu, kjer stoji naša tovarna, namreč ni nobene varstvene ustanove, čeprav bi bila močno potrebna. Tega ne bi utemeljeval. Povedal bi le, da vse kaže, da bo ta problem v najkrajšem času rešen. V izpraznjenih stanovanjskih prostorih v stavbi, kjer je tudi naša menza, nameravamo namreč urediti varstveno ustanovo, kjer bodo otroci pod strokovnim varstvom in kjer bodo dobivali tudi hrano.

O tem pa lahko razmišljamo šele zdaj predvsem zato, ker to pomeni najbolj smotrno in tudi najcenejšo rešitev. Naše podjetje, ki ima zdaj na voljo nekaj več sredstev, letos namreč nadaljuje z razreševanjem stanovanjske problematike. Doslej zgrajenim 40 stanovanjem se pridružuje 16 družinskih hišic, ki jih gradijo posamezniki s svojimi sredstvi in s finančno pomočjo podjetja. Med njimi so tisti, ki želijo večje stanovanje in so pripravljeni zanj tudi sami prispevati; potem pa tudi tisti, ki so bili na prioritetnem seznamu za dodelitev stanovanja. Svoj dom gradita tudi sedanja najemnika prostorov, ki naj bi jih preuredili v otroško varstveno ustanovo. Ker je podjetje že kupilo tudi večje zemljišče za bodoče individualne gradnje na območju Bučne vasi in ker nameravamo, pač v skladu z razpoložljivimi sredstvi, še naprej podpirati individualno gradnjo, že v nekaj letih — razen posameznih novih primerov — stanovanjskih problemov ne bomo več poznali.

O družbeni prehrani pa naj povem samo to, da prostori menze postajajo vedno bolj tesni in da bo kmalu prišel čas, ko bo nekaj treba ukreniti...

Ing. Mirko Pivk,

predsednik IO sindikalne podružnice »Krka«:

- **Kako se pripravljate v vaši sindikalni podružnici na letni občni zbor in katera vprašanja boste na občnem zboru obravnavali?**

Sestanke s članstvom smo imeli po vseh oddelkih. Želeli smo izvedeti, kaj jih tare, o čem naj razpravljamo na občnem zboru in kakšne naloge bi moral reševati sindikat. Povsod so načenjali delavci štiri osnovna vprašanja: menili so, da bi moral sindikat izboriti pri samoupravnih organih izdatnejše osebne dohodke, da bi se moral zavzeti za ugodnejše kreditne pogoje za nakup stanovanj, za prehod na 42-urni delovni teden in za kvalitetnejšo prehrano v menzi. O vseh teh vprašanjih bomo govorili tudi na občnem zboru. Vendar bolj podrobno o pogojih za prehod na 42-urni delovni teden in o gospodarjenju v podjetju. Natanko bo potrebno razložiti vsem proizvajalcem, koliko nas je veljala rekonstrukcija in da tičijo vzroki za skromnejše nagrajevanje prav v naložbah za razširitev proizvodnje.

Poleg vseh teh vprašanj pa bomo na občnih zborih govorili o povezavi med izvršnim odborom in sindikalnim članstvom. Tako si moramo odgovoriti na občnem zboru na vprašanje: kako omogočiti članstvu večje sodelovanje in večji vpliv na delo samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij?

Mirko Rupnik,

predsednik IO sindikalne podružnice Labod, Novo mesto:

- **Poleg osrednjega obrata v Novem mestu ima Labod tudi obrate v Kostanjevici in Krškem. Kako usklaja delo IO sindikalne podružnice Novo mesto z delom sindikalnih podružnic v obeh obratih?**

Kadar gre za vprašanja, ki zadevajo celotno podjetje, potlej se posvetujemo vsi trije izvršni odbori. Taka vprašanja so samoupravni akti, nagrajevanje, letni proizvodni načrt. Sicer pa zastopam sindikat na sejah samoupravnih organov kar sam za vse tri obrate. Zaposlen sem na upravi in tako bolj poznam probleme in se zato laže vključim v razpravo.

Ali delavci vedo, zakaj se konkretno zavzemate?

Sproti ne pripovedujem, o čem vse razpravljam in zakaj se zavzemam na sejah samoupravnih organov. Ne morem tudi zatrjevati, da imam vselej prav, čeprav zastopam interese sindikalnega članstva po najboljši volji.

Se ne posvetujete z ostalimi člani izvršnega odbora in člani sindikalne podružnice?

Kdaj pa kdaj že. Sicer pa vem, če bi jih povprašal, kaj sodijo o mojem mnenju in stališču do kakega vprašanja, mojih stališč ne bi spreminjali.

V centralnih organih upravljanja so zastopani upravljavci vseh treh obratov O tem, kar sklepajo samoupravni organi se lahko delavci seznanijo preko oglasnih desk in razglasne postaje. Tisti, ki hoče, se lahko informira o vsem, kar se v podjetju dogaja.

Božo Miklič,

predsednik sindikalne organizacije gozdnega obrata Podturn:

- **Kaj ste v vašem podjetju storili za boljše delovne pogoje zaposlenih?**

Predvsem v zadnjem obdobju smo mnogo storili za boljše delovne pogoje zaposlenih. Približno pred letom dni smo na primer kupili manjši avtobus, tako da gozdne delavce zdaj vozimo na delo v gozdove. Prej pa so bili gozdni delavci že na poti na delo izpostavljeni slabim vremenskim razmeram, ker so morali peš na delo v gozdove, največkrat po mrazu in dežju Zavoljo tega jih je tudi mnogo zbolelo Zdaj pa, ko se gozdni delavci na toplem vozijo na delo je teh obolenj mnogo manj. S tem pa, ko smo poskrbeli za prevoz delavcev na delo in nazaj, nismo zmanjšali samo obolenj, marveč smo povečali tudi storilnost. Predvsem zavoljo tega smo povečali storilnost, ker delavci ostanejo na delovnih mestih ves delovni čas. Prej pa so mnogi delavci odšli z dela že predčasno, ker so vedno iskali priložnostne prevoze s tovornjaki, ki prevažajo les iz gozdov. Razen tega smo pred približno tremi meseci uvedli tudi tople obroke. Vsak delavec dobi enolončnico za dvesto starih dinarjev v termos steklenicah, ki smo jih kupili prav za ta namen. Petnajstim delavcem, ki so prišli k nam na delo iz drugih republik, pa smo uredili v delavskem zavetišču v gozdu kuhinjo, jim priskrbeli kuharico, uredili jedilnico, kopalnico in spalnico, tako da kar se da spodobno stanujejo.

REZERVIRANI STOLPEC

Anton Šepec

tajnik IO sindikalne podružnice IMV Novo mesto:

● **Ali so člani vašega kolektiva obveščeni o razpravah in sklepih samoupravnih organov in kaj menite, da bi bilo potrebno storiti za boljše obveščanje?**

Samoupravljanje in sindikalno delo je v podjetju decentralizirano. Za vsako sejo dobijo člani samoupravnih organov dnevni red in potrebno gradivo. Torej, pred in po seji bi se lahko posvetovali s svojimi volilci. To pa se ne dogaja. Člani samoupravnih organov se ponavadi zanesejo na strokovne službe, ker menijo, da so strokovni delavci bolj razgledani, da so dolgo premlevali gradivo in da člani samoupravnih organov v kratkem času ne morejo bistveno spremeniti predloga.

Svojčas smo obešali zapisnike sej delavskega sveta na oglasne deske. To smo opustili, kajti vprašanja, o katerih razpravljajo samoupravni organi, so mnogokrat poslovna skrivnost.

So mar za delavce poslovna skrivnost zadeve, o katerih razpravljajo njihovi voljeni predstavniki?

So stvari, za katere smejo vedeti le dva, trije ljudje v podjetju. Zapisnik na oglasni deski bi lahko prebral vsak, tudi tisti, ki ni član delovnega kolektiva...

Je sindikat potlej ubral druge oblike neposrednega obveščanja?

Sindikat »životari« že dve leti. Najbrže vpliva na to mrtvilo neposrečena kadrovska politika. Izbire ni. Delovne enote ponavadi predlagajo delavce, ki najbolj »izstopajo«. Ti pa mislijo, če so zadeve v podjetju znane in razumljive njim, da so potlej tudi drugim.

Roman Jevšek

predsednik IO sindikalne podružnice gradbišča Novo mesto v SGP PIONIR, Novo mesto:

● **V čem se v zadnjem obdobju, morda v času po reformi, najbolj odražata vloga in aktivnost sindikata v vaši delovni enoti?**

Ne bi ponavljal že znanih in izpetih litanij o težavah v gradbeništvu, ki jih preživlja tudi naš kolektiv in o čemer smo seveda tudi mi razpravljali. Rekel pa bi to, da smo imeli največ dela s problematiko v zvezi z osebnimi dohodki. Prizadevali smo si, da bi podjetje prišlo do takšnega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, ki bi bil kar najbolj pravičen, ki naj bi skratka zaslužke res odmerjal po delu za slehernega posameznika. In drugič: borili smo se za tak pravilnik, ki bi bil za slehernega izmed nas tudi spodbuden. Če in v koliko smo pri tem uspeli, je vseeno vprašanje, kajti toliko specifičnosti je v našem delu, da je včasih nemogoče doseči tisto skladnost in take odnose, kot so objektivno vzeto potrebni in nujni.

Dejstvo pa je, da smo osebne dohodke vendarle uspeli »popraviti« na povprečno 68.000 S-din mesečno in da to dosegamo v pogojih 46-urnega delovnega tedna. Navzlic temu bo letni plan (7 milijard S-din), ki je enak lanskoletni realizaciji, izpolnjen! Prvič se je zgodilo tudi to, da nismo odpuščali sezonskih delavcev, ker smo pač uspeli dobiti takšna dela, ki jih je mogoče opravljati oziroma zaključevati v zimskih mesecih. Končno pa smo spoznali tudi to, da je strahovito drago, če delavca, ki se je komaj vživel v naš kolektiv, odpustimo...

Ivan Metelko

predsednik sindikalne organizacije v Iskri Kranj — obrat Šentjernej

● **S kakšnimi problemi se srečujete kot predsednik sindikata v vašem obratu in hkrati kot predsednik delavskega sveta v Iskrini tovarni elementov?**

Kot predsednik sindikata v okviru našega obrata niti nimam posebnih problemov. Če pa se že pojavi ta ali oni problem je prav zasluga celotnega članstva, da ga vedno sproti razrešimo. Se razume, da gre tu pravzaprav za manjše probleme, ki se tičejo le našega kolektiva v Šentjerneju, pa najsi bodo to medsebojni odnosi ali slaba merila nagrajevanja po delu in podobno. Povsem nekaj drugega pa je, če spregovorim kot predsednik delavskega sveta tovarne elementov, ki združuje nekaj obratov. Tu se srečujem s številnimi problemi. Poglejte, v Šentjerneju bi radi modernizirali proizvodnjo, pa nimamo denarja. Pa ne da ga ne bi ustvarili. Boli nas to, ker vemo, da smo prigospodarili v zadnjem obdobju najmanj milijardo starih dinarjev, ki bi jih lahko vložili v razširjeno reprodukcijo, toda obrisali smo se pod nosom. Ves denar, ki smo ga doslej ustvarili v Iskrinem obratu uporov v Šentjerneju, je šel v skupni žakelj podjetja Iskra, zdaj pa še slišati nočejo, da bi ga nam vsaj nekaj vrnili. Potrebovali bi trenutno približno 300 milijonov starih dinarjev, da bi si modernizirali proizvodnjo, to je, da bi izpopolnili avtomatske tekoče trakove. Če bi to uresničili, bi proizvodnjo čez noč povečali za najmanj trikrat, kar pomeni, da bi dnevno proizvedli blizu milijon uporov. Teh 300 milijonov starih dinarjev, ki bi jih zares nujno potrebovali, bi dobili nazaj s povečano proizvodnjo prej kot v dveh letih. Tako pa... kaj bi še govoril?

Ivan Aš

predsednik centralnega odbora sindikata v podjetju NOVOLES, Novo mesto:

● **Kako odbor, ki ga vodite, pomaga pri razreševanju problemov znotraj sindikalnih podružnic v podjetju, in drugič: kako koordinira njihovo delo?**

Predvsem zato, da bi uredili finančno poslovanje v odnosu do matičnega podjetja in da bi hkrati tudi v vseh ostalih pomenih besede koordinirali naše delo, so se nekako pred petimi leti takratne tri sindikalne podružnice povezale v koordinacijski centralni odbor sindikata, ki zdaj združuje že sedem podružnic.

Upal bi si trditi, da se v podjetju nič važnejšega ne zgodi — s tem mislim na sprejemanje raznih pravilnikov in temu podobne zadeve — pri čemer svoje besede že v predhodnih razpravah ne bi rekel tudi sindikat.

O konkretni pomoči pri razreševanju problemov v podružnicah pa samo dvoje: navadno je dovolj, če naš odbor podreza, pa sporne zadeve hitreje uredijo. Če pa gre za težje, bolj kočljive zadeve, ukrepamo drugače. Ko se je pri nas na primer začela razprava o rekonstrukciji žag, so nekateri enostavno rekli, da bo treba žago v Soteski ukiniti. Naš odbor pa je samoupravnim organom podjetja priporočil, naj bi naše službe izdelale variantne predloge, pa bi se potem dokončno odločili. Ta predlog je bil sprejet in bodo analize v kratkem tudi izdelane. Ko smo se tako odločali, pa smo imeli v mislih predvsem to, da imajo vsi člani kolektiva pravico in dolžnost biti pravočasno obveščeni o vseh zadevah, ki se tičejo rekonstrukcije in njihovega prihodnjega dela in da morajo o vsem tem tudi prvi in sami odločati. Dejstvo, da zaradi morebitne ukinitve enega izmed dveh žagarskih obratov nihče ne bo ostal na cesti, na tako stališče ne more vplivati.

Za okroglo mizo v novomeških sindikatih

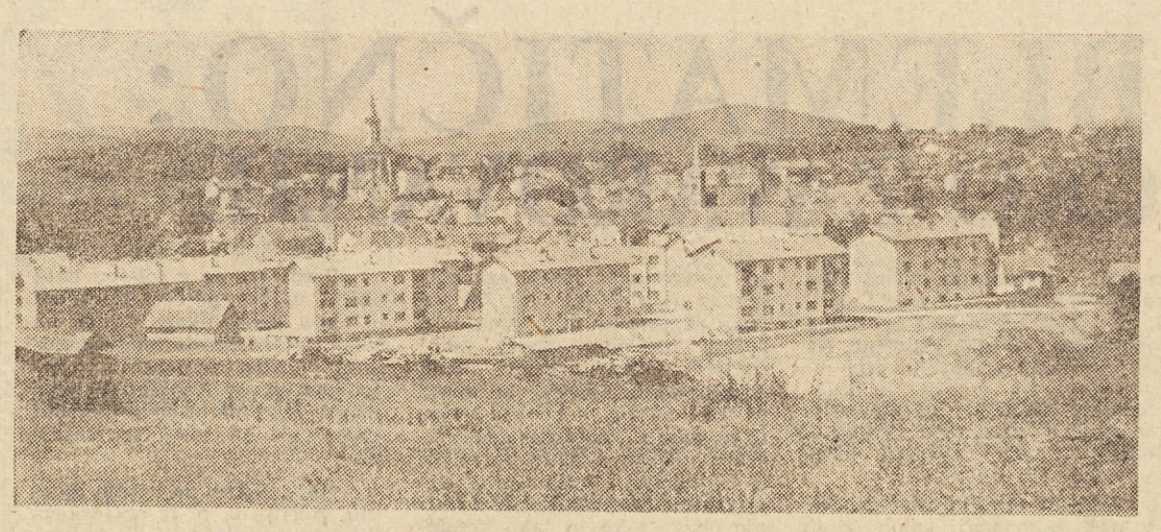

PRIZADEVANJA VELJAJO ČLANSTVU

— Obdobje priprav na občne zbore naj bo tudi obdobje razprav o vlogi in metodah dela v sindikatih. — To je ena izmed mnogih ugotovitev zadnjega plenuma ObSS Novo mesto. Na vprašanje, kakšno vlogo ima sindikat v družbeno ekonomskih problemih novomeške občine, kakšne metode dela ubira, smo skušali pred dnevi vnovič ugotoviti za okroglo mizo. Prisedli so: Janez Požar, član RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti in predsednik občinskega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, Marjan Vrabec, član plenuma ObSS, Nace Gregorčič, predsednik CO sindikati Gozdnega gospodarstva Novo mesto in Ivo Donato, predsednik IO sindikalne podružnice trgovskega podjetja Dolenjka.

Pogosto si zastavljamo vprašanje, kakšno vlogo imajo sindikalne organizacije v samoupravnih odnosih. Na račun neposrednega upravljanja odrekajo namreč mnogokje posebno vlogo sindikata v samoupravnih odnosih.

Marjan Vrabec: Vloge in mesta sindikata v samoupravnih odnosih res nismo tako določili, da bi v večini delovnih organizacij vedeli, kaj naj počne sindikat ob samoupravnih organih. Menim, da pa vsi dobro vemo, kaj najbolj žuli novomeške proizvajalce: osebni in družbeni standard in vsa tista vprašanja na delovnem mestu, ki jim pravimo samoupravni odnosi. Če izdvojimo iz obilice nalog, ki bi jih naj sindikat opravil, samo ti dve nalogi, se mi zdi, da je sindikat našel svoje mesto.

Konkretno: po reformi je standard naših delavcev upadel. V večini delovnih organizacij se lep čas ni obrnilo na boljše. Zato je ObSS povabil na posvet direktorje in predsednike sindikalnih podružnic, kjer jim je predočil nespodbudne delitvene sisteme, ki so še v veljavi v delovnih organizacijah in načel vprašanje nagrajevanja po delu. Priznati je treba, da je tak posvet ugodno odjeknil v delovnih organizacijah. V zadnjih mesecih so domala vse delovne organizacije sprejele pravilnike o nagrajevanju, osebni dohodki pa so precej porasli. Na tem primeru bi želel opozoriti tudi na metode dela ObSS pri razreševanju konkretnih vprašanj, ki najbolj žulijo člane sindikata.

Nace Gregorčič: Menim, da se je sindikat ob proizvodnih problemih odrekel skrbi za človeka — vlogi zaščitnika. Verjemite, da to zamerijo člani sindikata svojemu sindikalnemu vodstvu. Kako naj gre hitreje dober glas o delu sindikata? Kadar vedo delavci povedati konkretni primer — sindikat se je potegnil za delavca. Toda naštejmo primere, ko se je sindikalna organizacija v delovnem kolektivu zavzela za svojega člana in si pridobila zaupanje, da bi se delavci zatekali po zaščito k njej. Pogosto se zgodi, da jo obidejo in gredo po nasvet na ObSS. Krivice se pa morejo pošteno razplesti le tam, kjer so se zgodile — v delovni sredini. Ne pa morebiti s posredovanjem prek telefona, ampak »s pritiskom« na vodstvo sindikalne podružnice, da pomaga delavcu uveljaviti pravice po poti, kot jo določa notranja zakonodaja.

Najbrž izvira največ neskladij v medsebojnih odnosih iz pomanjkljivih, včasih dvoumnih internih predpisov, najpogosteje pa iz nespoštovanja interne zakonodaje.

Janez Požar: Drži. Novomeški sindikati poudarjajo pomen interne zakonodaje za razvoj družbenih odnosov v delovnih organizacijah. Preden so naše delovne organizacije začele snovati svoje delovne statute in druge samoupravne akte, je sklical ObSS posvete s predsedniki DS, direktorji, sekretarji in sindikalnimi predsedniki. Sodelovali so pa tudi strokovnjaki zavoda za izobraževanje. Poleg konkretne pomoči, zlasti manjšim delovnim organizacijam pri sestavi internih aktov, pa je ObSS storil s temi posveti še dvoje: na posvetih smo si pošteno izkresali mnenja o posameznih stališčih, zlasti v zakonodaji o medsebojnih odnosih, hkrati pa so lahko prisotni direktorji in sekretarji slišali, v kako tesni povezavi sta samouprava in sindikat.

Pogosto je upravičena domneva, da se prizadevanja sindikatov marsikdaj razvodene ob preskromni družbeno-ekonomski razgledanosti sindikalnih delavcev.

Ivo Donato: Za dvoje gre: za splošno nizko izobrazbeno raven dobre polovice proizvajalcev in za šibko družbeno-ekonomsko znanje upravljavcev in družbeno političnih delavcev.

Marjan Vrabec: Menim, da sodi to vprašanje med osnovne vzroke za mnoga ekonomska in družbena protislovja. In ker je tako, bi morala vodstva in samoupravni organi v delovnih organizacijah pripisovati izobraževanju večji pomen, ga usklajati s poslovno politiko in uzakoniti v svojih internih predpisih. Menda imajo pri tem veliko opraviti sindikati...

Janez Požar: V manjših kolektivih je nizka izobrazbena raven še posebno očitna. Za reševanje skupnih problemov pogosto delavci ne kažejo razumevanja, zaradi nerazgledanosti. Zato lahko uveljavljajo mnenja trije, štirje ljudje in če imajo prav ali ne.

— O nekaterih konkretnih primerih pomoči in povezave ObSS z izvršnimi odbori sindikalnih podružnic smo že slišali. Kako ocenjujete pomoč in povezavo med občinskim sindikalnim vodstvom in sindikati v delovnih organizacijah?

Nace Gregorčič: ObSS je v zadnjih dveh letih veliko storil za neposrednejši stik s sindikalnimi podružnicami. Pismeno sodelovanje je zamenjal z neposrednimi razgovori z manjšimi skupinami sindikalnih delavcev o enem zaokroženem vprašanju.

Ivo Požar: In vendar se dogaja, da člani sindikata še vedno niso dovolj seznanjeni z delom in stališči ObSS in narobe. Zato bi kazalo, da bi člani plenuma pogosteje zahajali v sindikalne podružnice in se udeleževali tudi njihovih množičnih sestankov. Odveč je to terjati samo od predsednika in tajnika, ampak bi moral pri tem sodelovati ves plenum. No, v zadnjem času je občinski sindikalni svet že tako zastavil. Člani plenuma bodo obiskali vse občne zbore sindikalnih podružnic. Vendar bi kazalo takšne stike ohraniti tudi v bodoče. Hkrati bi pa moral občinski sindikalni svet v prihodnje del svoje dejavnosti posvetiti vprašanjem, ki jih bodo zastavili sindikalni delavci na občnem zboru.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4. poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 starih din — polletna 13 N-din — 1300 starih din in letna 26 N-din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliševi ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

MALA ANKETA

Pred občnimi zbori sindikalnih podružnic nas je zanimalo, kako si člani podružnic, pa tudi aktivni sindikalni delavci predstavljajo bodoče naloge sindikatov znotraj delovnih organizacij. Gre skratka za odgovor na vprašanje, kakšni naj bi sindikati morali biti, da bi njihovi sobesedniki z njihovo aktivnostjo bili zadovoljni vsak v svojem podjetju. Izvedeli smo tole:

Franc Mesojedec, predsednik IO sindikata v Tovarni obutve: »Po mojem bi bilo delo sindikatov bolj uspešno, če bi najprej pri sebi razčistili pojme namesto da se potem prepiramo, kaj bi bilo treba razčistiti po sindikalni liniji in v kaj se sindikat ne bi smel »vtakniti«. Zaradi tega se dogaja, da prihajamo v skrajnost, ko ljudje hvalijo sindikat, da je dobe, če so osebni dohodki v redu, oziroma da ga grajajo skupaj z vodstvom podjetja, če so dohodki nizki. Pri denarju se namreč vse začne... Iz tega izhaja osnovna naloga: krepitev zavesti pri ljudeh in samoupravljanja na splošno, da ne bi vse delo obležalo na posameznikih.«

Milan Blatnik, direktor klavničarskega podjetja »Kovinar«: »Ne vem, kaj naj bi storili v manjših kolektivih, kjer smo »vsi povsod« in smo zato radi sejanja po raznih linijah že tako utrujeni, da ne čutimo potrebe, da bi se še v okviru sindikata pogovarjali o istih stvareh. Zavedam pa se, da to ni prav in da bi sindikat moral dati več od sebe.«

Brigita Hauser, predsednik IO sindikata v Splošni bolnišnici: »Nič drugega nam ni treba, kot to, da nadaljujemo po sedanji poti, ki sestoji v tem, da se v naši ustanovi nič ne zgodi, čemer tudi sindikat ne bi prej vedal in potem zvečine tudi uveljavil svojih stališč. Zaradi tega, ker si upamo spregovoriti, pa nismo nič skregani s samoupravnimi organi in vodstvom podjetja, ampak se vse bolje razumemo.«

Franc Jerelé, predsednik IO sindikata v Industriji stekla: »Dosti mi ni treba govoriti, zavedamo se, da je naš kolektiv mlad in z vseh vetrov zbran. Zato si mora naš sindikat v prvi vrsti prizadevati za večjo enotnost kolektiva in preprečevati take pojave, kakršnim smo priča zdaj, da enote in sektorji delajo drug proti drugemu, ker se potegujejo zgolj za lastne koristi.

Mirko Lovko, predsednik IO sindikalne podružnice skupščinske uprave: »Samoupravljanje je za nas, ki delamo v upravnih organih, nekaj še precelo novega. Zato se tudi sindikat šele uči. Bilo pa bi nam bolj prav, če bi nadaljevali kot smo začeli: s tem, da sindikatu nič ne »uide«, da pomaga in zagovarja svoja stališča. Res pa je v našem izvršnem odboru tudi precej članov sveta delovne skupnosti, pri vseh naših problemih toliko laže najdemo skupni jezik.«

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DRŽAV — ZDRUŽITE SE!

POSEBNO IZDAJO V NOVEM MESTU SO PRIPRAVILI:

Ivanka Vrhovčak, Milan Živkovič, Milan Govekar